

EU-MIDIS II

Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană

Romii – rezultate selectate

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY
FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

***Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri
la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.***

Un număr unic gratuit (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice
(unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Fotografie (copertă și interior): © Shutterstock (Tomas Vynikal) și FRA

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

Print	ISBN 978-92-9491-846-8	doi:10.2811/30861	TK-AN-16-111-RO-C
PDF	ISBN 978-92-9491-849-9	doi:10.2811/929647	TK-AN-16-111-RO-N

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2016

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană

Romii – rezultate selectate

Cuvânt-înainte

Aproximativ 80 % din romii intervievați trăiesc sub pragul riscului de sărăcie al țării; un rom din trei trăiește într-o locuință fără apă curentă; un copil rom din trei trăiește într-o gospodărie în care un membru s-a dus la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună; iar 50 % din romii cu vârsta între 6 și 24 de ani nu merg la școală. Acest raport subliniază o realitate tulburătoare, dar inevitabilă: cea mai mare minoritate etnică din Uniunea Europeană continuă să se confrunte cu o discriminare intolerabilă și cu accesul inegal la servicii esențiale.

Evidențiind barierele persistente din calea ocupării forței de muncă, a educației, a locuințelor și a serviciilor medicale, acest raport arată, de asemenea, că patru din 10 romi intervievați s-au considerat discriminați cel puțin o dată în ultimii cinci ani – dar numai o mică parte din ei au raportat incidentul. Întrucât majoritatea romilor nu cunosc legile care interzic discriminarea sau organizațiile care ar putea oferi sprijin, aceste realități nu sunt deloc surprinzătoare. Dar acestea ridică întrebări serioase cu privire la exercitarea dreptului la nediscriminare garantat de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (UE) și de Directiva privind egalitatea rasială.

Raportul se bazează pe un sondaj pe scară largă care a cules informații cu privire la aproape 34 000 de persoane care trăiesc în gospodării rome în nouă state membre din Uniunea Europeană, rezultate din aproape 8 000 de interviuri directe cu romii. Acesta prezintă o selecție a rezultatelor în urma celui de al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea, în cadrul căruia au fost interviuate în jur de 26 000 de persoane de origine migrantă sau minoritate etnică care locuiesc în UE.

Al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea reprezintă o parte importantă a angajamentului Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene de a culege și de a publica date privind grupurile care nu sunt cuprinse în anchetele adresate populației generale. Acesta este al treilea sondaj al agenției care se axează asupra romilor. Sondajul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea – realizat în 2008 – a reprezentat primul efort de a furniza dovezi comparative cu privire la situația acestora. Metodologia celui de al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea a fost adaptată pentru a oferi cele mai bune rezultate posibile în ceea ce privește fiabilitatea și comparabilitatea între țări.

Datele prezentate în acest raport constituie o resursă unică pentru factorii de decizie politică, permițând măsurarea progresului în timp și facilitând identificarea atât a succeselor, cât și a lacunelor în politicile puse în aplicare. Astfel de constatări sunt vitale pentru formularea unor măsuri eficiente nu doar cu privire la romi, ci și pentru toate grupurile aflate la marginea societății.

Deși realitățile prezentate în această publicație sunt descurajatoare, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene speră ca acestea să intensifice eforturile de promovare a incluziunii depline a romilor și pentru respectarea drepturilor fundamentale ale acestora.

Michael O'Flaherty

Director

Codurile țărilor

Codul țării	Statul membru al UE
BG	Bulgaria
CZ	Republica Cehă
EL	Grecia
ES	Spania
HR	Croația
HU	Ungaria
PT	Portugalia
RO	România
SK	Slovacia

Grupuri de țări

UE-28 Actualele 28 de state membre ale UE

9 SM Nouă state membre ale UE în care EU-MIDIS II a interviavat romi

Acronime și abrevieri

EU-MIDIS Studiul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea

EU-SILC Datele statisticilor Uniunii Europene referitoare la venit și la condițiile de viață

ILO Organizația Internațională a Muncii (*International Labour Organization*)

LFS Ancheta asupra forței de muncă (*Labour Force Survey*)

ODD Obiectivele de dezvoltare durabilă (ale Organizației Națiunilor Unite)

PIDESC Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

PNUD Programul de Dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE	3
DE CE ESTE NECESAR ACEST SONDAJ?	7
1 PRINCIPALELE CONSTATĂRI ȘI OPINIILE FRA	11
1.1. Sărăcia și excluziunea socială	11
1.2. Participarea pe piața muncii	12
1.3. Educația	12
1.4. Cunoașterea drepturilor și raportarea discriminării	13
1.5. Către o monitorizare și evaluare mai eficientă	14
2 CE INDICĂ REZULTATELE?	15
2.1. Sărăcia și condițiile de viață marginalizate	15
2.1.1. Sărăcia veniturilor	16
2.1.2. Foamea	18
2.2. Participarea pe piața muncii	19
2.2.1. Statutul activității principale	20
2.2.2. Munca remunerată	22
2.2.3. Tinerii care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională	24
2.2.4. Intensitatea de lucru scăzută a gospodăriilor	25
2.3. Educația	26
2.3.1. Participarea la educație	26
2.3.2. Segregarea în învățământ	31
2.3.3. Nivelul de studii	33
2.4. Sănătatea	33
2.4.1. Acoperirea asigurărilor de sănătate și nevoile nesatisfăcute de îngrijire medicală	33
2.4.2. Limitări ale activității pe termen lung	34
2.5. Locuințele	36
2.5.1. Disponibilitatea spațiului	36
2.5.2. Accesul la utilități publice și utilități de bază pentru locuințe	37
2.5.3. Calitatea locuințelor și a mediului înconjurător	39
2.6. Discriminarea și cunoașterea drepturilor	40
2.6.1. Prevalența generală a discriminării	41
2.6.2. Percepții privind amploarea discriminării pe motiv de origine etnică	43
2.6.3. Raportarea incidentelor de discriminare	44
2.6.4. Cunoașterea existenței organizațiilor de sprijin, a organismelor de promovare a egalității, a legilor și campaniilor care abordează discriminarea	45
SONDAJUL PE SCURT	47
REFERINȚE	51

Figuri și tablele

Figura 1:	Ratele riscului de sărăcie (sub 60 % din venitul mediu echivalent după transferurile sociale) al romilor, în comparație cu rata populației generale în 2014 conform Eurostat, pe state membre ale UE (%)	16
Figura 2:	Ratele riscului de sărăcie și concentrația de romi în zonele rezidențiale, pe state membre ale UE (%)	17
Figura 3:	Capacitatea de „a face față cheltuielilor de zi cu zi”, romii, pe state membre ale UE (%)	18
Figura 4:	Romii care locuiesc în gospodării în care cel puțin un membru al familiei a mers la culcare flămând o dată, de câteva ori sau de patru sau mai multe ori în ultima lună, pe state membre ale UE (%)	19
Figura 5:	Rata muncii remunerate pentru femeile și bărbații de etnie romăcu vârsta între 20 și 64 de ani, inclusiv o activitate independentă și munci ocazionale sau activitate în ultimele patru săptămâni, comparativ cu rata de ocupare a forței de muncă din strategia Europa 2020 pentru 2015 (Eurostat), pe state membre ale UE (%)	23
Figura 6:	Tineri romi cu vârsta între 16 și 24 de ani care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională ca activitate principală, pe state membre ale UE (%)	24
Figura 7:	Romi cu vârsta între 0 și 59 de ani care locuiesc în gospodării cu o intensitate a muncii curentă scăzută, pe state membre ale UE (%)	25
Figura 8:	Copii cu vârsta între 4 ani și vârsta de școlarizare obligatorie (specifică țării) cuprinși în învățământul preșcolar, pe state membre ale UE (%)	27
Figura 9:	Copii de vârstă de școlarizare obligatorie (specifică țării) care participă la educație, pe state membre ale UE (%)	28
Figura 10:	Romii cu vârsta cuprinsă între 6 și 24 de ani, în funcție de nivelul de educație pe care îl frecventează (%)	30
Figura 11:	Persoanele care abandonează timpuriu sistemele de educație și formare, cu vârsta între 18 și 24 de ani, pe state membre ale UE (%)	31
Figura 12:	Segregarea școlară – concentrația de copii romi cu vârsta între 6 și 15 ani în școală, pe state membre ale UE (%)	32
Figura 13:	Romii care nu au terminat niciun nivel de educație formală (ISCED 0), pe grupe de vârstă și pe state membre ale UE (%)	33
Figura 14:	Romii cu vârsta de cel puțin 16 ani care indică faptul că sunt acoperiți de sistemul național de asigurări de sănătate de bază și/sau de o asigurare suplimentară, pe state membre ale UE (%)	34
Figura 15:	Limitările activității pe termen lung ale femeilor și bărbaților, romi și populația generală, pe state membre ale UE (%)	35
Figura 16:	Numărul mediu de camere pe persoană în gospodărie, romi și populația generală (medie), pe state membre ale UE	37
Figura 17:	Romi care trăiesc în gospodării fără apă curentă în interiorul locuinței, în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)	38
Figura 18:	Romi care trăiesc în locuințe fără toaletă și duș sau baie în interiorul locuinței, în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)	38
Figura 19:	Prevalența generală a discriminării pe baza mediului etnic rom în ultimii 5 ani și în ultimele 12 luni, pe state membre ale UE (%)	41
Figura 20:	Romi care cred că discriminarea pe criterii de origine etnică, de culoare a pielii sau convingeri religioase este foarte răspândită sau destul de răspândită în țara lor, pe state membre ale UE (%)	43
Figura 21:	Amploarea discriminării pe motive de origine etnică percepută de populația generală în nouă state membre ale UE (Eurobarometrul special 437), pe țări (%)	44
Figura 22:	Romi care au raportat sau au depus o plângere cu privire la ultimul incident de discriminare pe criterii de origine romă, pe state membre ale UE (%)	45
Figura 23:	Cunoașterea în rândul romilor a organizațiilor care oferă sprijin sau consiliere victimelor discriminării (indiferent de motivele de discriminare), pe state membre ale UE (%)	46
Figura 24:	Cunoașterea în rândul romilor a legilor care interzic discriminarea pe criterii de culoare a pielii, origine etnică sau religie, pe state membre ale UE (%)	46
Tabelul 1:	Activitatea principală curentă în nouă state membre ale UE, toate persoanele din gospodăriile rome în vârstă de cel puțin 16 ani (%)	21
Tabelul 2:	Rata de muncă remunerată pentru romii cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani, inclusiv activitate independentă, activități ocazionale și activitate efectuată în cele patru săptămâni anterioare, pe grupe de vârstă și țări (%)	23
Tabelul 3:	Ratele de înscriere a romilor în nivelul educațional respectiv, în comparație cu populația generală, pe grupe de vârstă și state membre ale UE (%)	28
Tabelul 4:	Romi care trăiesc în locuințe cu acoperișuri sparte și pereți cu igrasie sau alte probleme cu structura de locuințe și în locuințe care sunt prea întunecate în comparație cu populația generală, în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)	39
Tabelul 5:	Mediul locuinței – romi care locuiesc în zone afectate de poluare, criminalitate, violență și vandalism în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)	40
Tabelul 6:	Prevalența discriminării pe motive de origine etnică romă, în ultimele 12 luni, în diferite domenii ale vieții, pe state membre ale UE (%)	42
Tabelul 7:	Prevalența discriminării pe motive de origine etnică romă, în ultimii 5 ani, în diferite domenii ale vieții, pe state membre ale UE (%)	42
Tabelul 8:	Numărul de persoane și gospodării rome intervievate în cadrul EU-MIDIS II, pe state membre ale UE	48

De ce este necesar acest sondaj?

Instituțiile Uniunii Europene (UE) au subliniat de mult timp necesitatea de a se asigura că romii – cea mai mare minoritate din Europa – sunt tratați în mod egal în ceea ce privește drepturile lor fundamentale, astfel cum sunt consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. De asemenea, acestea au oferit orientări și finanțare statelor membre ale UE pentru a realiza acest lucru.

În 2011, Comisia Europeană a propus un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020. Acesta are ca scop asigurarea accesului egal al romilor la patru domenii-cheie – ocuparea forței de muncă, educație, sănătate și locuințe –, pentru a îmbunătăți condițiile socio-economice ale acestora. Comunicarea subliniază faptul că Europa 2020, strategia UE pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, nu lasă loc pentru marginalizarea economică și socială persistentă a celei mai mari minorități etnice din Europa. La 9 decembrie 2013, Consiliul UE a adoptat o recomandare cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre (Recomandarea Consiliului din 2013)¹, iar Comisia Europeană raportează anual cu privire la punerea în aplicare a acesteia.

Cu toate că romii reprezintă cea mai mare minoritate etnică din Europa², nu se culeg sistematic date privind romii din statele membre ale Uniunii Europene. Prin urmare, indicatorii statistici ai strategiei Europa 2020 pentru ocuparea forței de muncă, sărăcie și educație nu pot fi defalcați pentru romi. Cu foarte puține excepții, anchetele pe scară largă la nivelul UE – cum ar fi statisticile UE privind veniturile și condițiile de viață (EU-SILC) și Ancheta asupra forței de muncă (*EU Labour Force Survey* – LFS) – nu culeg în prezent informații despre apartenența etnică și nu acoperă în mod suficient minoritățile etnice, inclusiv romii.

Cu privire la terminologie

Consiliul Europei folosește termenul „rom” ca termen generic. Aceasta se referă la romi, populația Sinti, Kalé și grupurile înrudite din Europa, inclusiv nomazii și grupurile de Est (Dom și Lom) și acoperă marea diversitate a grupurilor în cauză, inclusiv persoanele care se identifică drept țigani.

În scopul sondajului EU-MIDIS II, „romii” se referă la „romii” autohtoni din statele membre ale UE selectate și nu se vizează „romii” care s-au mutat dintr-un stat membru al UE în altul.

Pentru mai multe informații, consultați: Consiliul Europei (2012), Descriptive glossary of terms relating to Roma issues, Strasbourg.

În 2016, Curtea de Conturi Europeană a publicat un raport special pentru a evalua impactul inițiativelor politice ale UE și al sprijinului financiar pentru integrarea romilor³. Recomandarea 8 (b) din raport invită Comisia Europeană să încurajeze statele membre să culegă date statistice complete privind apartenența etnică în următorii doi ani. Aceasta sugerează în continuare că Eurostat ar putea include întrebări relevante în EU-SILC și în Ancheta asupra forței de muncă. Comisia Europeană a respins însă această recomandare, observând că, în unele țări, culegerea de date statistice privind apartenența etnică prin instrumentele statistice europene este dificilă din punct de vedere tehnic, costisitoare și pune probleme din punct de vedere juridic.

În cadrul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite pentru dezvoltare durabilă, statele membre se angajează să revizuiască progresele înregistrate în punerea în aplicare a obiectivelor și a scopurilor în următorii 15 ani și să dezvolte indicatori pentru a facilita această activitate. Vor fi necesare date dezagregate de calitate, accesibile, în timp util și fiabile pentru a contribui la măsurarea progresului și la a asigura că nimeni nu este lăsat în urmă⁴.

1 Consiliul Uniunii Europene (2013), *Recomandarea Consiliului 378/1 din 9 decembrie 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre*, JO 2013, C 378.

2 Comisia Europeană, „UE și romii” (online), 5 august 2016, și Consiliul Europei (2012).

3 Curtea de Conturi Europeană (CCE) (2016).

4 Pentru mai multe informații, consultați [site-ul web](#) al Agendei 2030.

Ca răspuns la nevoia de date

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) acoperă această lacună de date cu anchetele sale privind minoritățile etnice și romii. Acest raport prezintă rezultatele selectate pentru romii, pe baza celui de al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea (EU-MIDIS II). Rezultatele complete cu privire la romii vor fi publicate în 2017.

În 2008, FRA a intervievat romii din șapte state membre ale UE⁵ în contextul primului sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea (EU-MIDIS I)⁶. În 2011, FRA – împreună cu Comisia Europeană, Programul de Dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite (PNUD) și Banca Mondială – a efectuat [un al doilea sondaj privind romii](#) în 11 state membre ale UE⁷. Sondajul a cules date cu privire la situația socio-economică a acestora în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, educația, locuințele și sănătatea, la experiențele de discriminare și conștientizarea drepturilor⁸.

În 2016, FRA a intervievat romii pentru a treia oară: ca parte a EU-MIDIS II, pentru a evalua progresul în timp reflectând impactul evoluțiilor juridice și politice pe teren. Acest sondaj se bazează pe experiența dobândită în urma sondajelor anterioare, pentru a permite comparații cu datele Eurostat, păstrând în același timp, în măsura posibilului, comparabilitatea cu sondajele anterioare privind romii.

Colectarea datelor

■ **Țări cuprinse în sondaj:** EU-MIDIS II a cules informații de la peste 25 500 de respondenți de diferite origini etnice și migrante din cele 28 de state membre ale UE. Constatările rezumate în prezentul raport se bazează pe 7 947 de interviuri individuale cu respondenți romii din Bulgaria, Republica Cehă, Croația, Grecia, Portugalia, România, Slovacia, Spania și Ungaria. În plus, sondajul a cules informații despre 33 785 de persoane de etnie romă care trăiesc în gospodăriile respondenților. Romii care trăiesc în cele nouă țări cuprinse în sondaj reprezintă aproximativ 80 % din romii care locuiesc în UE, conform

estimărilor Consiliului Europei⁹. Din cele nouă țări cuprinse în sondajul EU-MIDIS II, opt fuseseră cuprinse în sondajul privind romii din 2011 și șase în sondajul EU-MIDIS I din 2008.

- **Reprezentativitatea rezultatelor sondajului:** datele sunt reprezentative pentru romii care locuiesc în cele nouă state membre ale UE în unități geografice sau administrative cu o densitate a populației romii mai mare de 10 %, care se identifică ei înșiși drept „romii” sau ca membri ai unuia dintre celelalte grupuri acoperite de acest termen generic. Prin urmare, constatările prezentate în acest raport reflectă condițiile de viață, exercitarea drepturilor fundamentale și experiențele cu discriminarea a până la 80 % din romii care locuiesc în cele nouă state membre ale UE cuprinse în sondaj (pentru mai multe detalii, a se vedea „[Sondajul pe scurt](#)”).
- **Participanții la sondaj:** au fost eligibile pentru a participa la studiu persoanele în vârstă de cel puțin 16 ani, care trăiesc în gospodării particulare, care se identifică drept romii și al căror domiciliu stabil era pe teritoriul UE de cel puțin 12 luni.
- **Întrebările sondajului:** respondenții au furnizat informații cu privire la situația personală și condițiile de viață, precum și cu privire la caracteristicile socio-demografice de bază ale tuturor membrilor gospodăriei. Sondajul a cuprins întrebări cu privire la experiențele de discriminare în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, educația, locuințele, sănătatea și atunci când utilizează serviciile publice sau private, precum și cu privire la gradul de raportare a unor astfel de incidente. În plus, sondajul conține întrebări despre experiențele de victimizare (inclusiv infracțiuni bazate pe ură). De asemenea, sondajul întreabă respondenții despre conștientizarea drepturilor lor și a mecanismelor de recurs. Chestionarul s-a bazat pe întrebările din cadrul EU-MIDIS I și sondajul privind romii din 2011. Acesta a fost dezvoltat pe baza unor consultări cu părțile interesate și experții, urmate în 2014 de o pretestare cognitivă (un instrument calitativ pentru îmbunătățirea chestionarului)¹⁰. Interviurile din cadrul sondajului s-au desfășurat în perioada octombrie 2015-aprilie 2016.

5 Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, Polonia, România, Slovacia și Ungaria.

6 FRA (2009).

7 Bulgaria, Republica Cehă, Franța, Grecia, Italia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Spania și Ungaria.

8 FRA (2012).

9 Consiliul Europei (2012).

10 A se vedea Willis, Gordon B. (2005), p. 3.

■ **Selecția indicatorilor:** setul de indicatori prezentat în acest raport reflectă domeniile prioritare ale cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020: ocuparea forței de muncă și sărăcia, educația, locuințele, sănătatea, discriminarea și conștientizarea drepturilor. Rezultatele detaliate și analiza indicatorilor suplimentari vor fi publicate în 2017. Acolo unde este posibil și pentru a permite comparația analitică, indicatorii sunt identici sau similari celor aplicați în sondajele europene standard, cum ar fi EU-SILC sau EU-LFS. Primele comparații cu sondajul privind romii din 2011 și EU-MIDIS I sunt efectuate

pentru indicatori comparabili și sunt raportate numai atunci când se observă diferențe mai mari. Având în vedere îmbunătățirile din metodologia de eșantionare și aplicarea ponderilor de proiectare a eșantionelor în 2016, comparabilitatea cu sondajul privind romii din 2011 sau EU-MIDIS I este limitată, cu anumite rezerve prezentate în cazuri individuale (pentru mai multe detalii, a se vedea „Sondajul pe scurt”). Analiza tendințelor pentru fiecare țară vizată de sondaj ar trebui să ia în considerare rezervele metodologice și variația statistică și necesitatea unei analize suplimentare în profunzime.

1

Principalele constatări și opiniile FRA

Următoarele opinii FRA, care se bazează pe constatările-cheie ale EU-MIDIS II privind romii, trebuie citite în raport cu obiectivele stabilite în strategia UE de creștere economică Europa 2020 și, în special, în raport cu Recomandarea Consiliului din 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre.

Strategia Europa 2020 stabilește un obiectiv de reducere cu 20 de milioane, până în 2020, a numărului de persoane amenințate de sărăcie sau de excluziune socială. Romii sunt supraprezentați în rândul persoanelor afectate de sărăcie și de excluziune socială: primul sondaj privind romii din 2011 al FRA a constatat că cel puțin opt din 10 romi intervievați erau expuși riscului de sărăcie și, în medie, mai mult de unul din trei a raportat că nu efectuează o muncă remunerată, în timp ce aproape jumătate locuiau în locuințe fără utilități de bază, de exemplu: bucătărie în interior, WC în interior, cabină de duș sau baie în interior și energie electrică.

În acest context, Comisia Europeană a adoptat în aprilie 2011 un cadru al UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor, cu accent pe patru domenii principale: educație, ocuparea forței de muncă, servicii de sănătate și locuințe. Statele membre au elaborat strategii naționale privind integrarea romilor și seturi de măsuri de politică integrate pe baza acestui cadru. În decembrie 2013, Consiliul Ocuparea Forței de Muncă, Politică Socială, Sănătate și Consumatori (EPSCO) a emis o recomandare care furnizează statelor membre orientări pentru

a spori eficacitatea măsurilor lor de integrare a romilor. În același timp, UE a alocat fonduri prin intermediul fondurilor structurale și de investiții ale UE, introducând o condiționalitate tematică *ex ante* specifică, care necesită aplicarea unei strategii naționale adecvate cu privire la integrarea romilor pentru utilizarea fondurilor în vederea integrării romilor.

1.1. Sărăcia și excluziunea socială

EU-MIDIS II arată că 80 % din romi continuă să trăiască sub pragul riscului de sărăcie al țării lor; că un rom din trei trăiește într-o locuință fără apă curentă; că unul din 10 trăiește într-o locuință fără curent electric; și că un rom din patru (27 %) și un copil rom din trei (30 %) trăiește într-o gospodărie în care un membru al familiei a mers la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună.

Acest lucru sugerează că obiectivul Recomandării Consiliului din 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în ceea ce privește reducerea sărăciei prin investiții sociale este departe de a fi atins. Același lucru este valabil, de asemenea, pentru Recomandarea Comisiei Europene din 2013 „Investiția în copii: întreruperea cercului vicios al defavorizării”, care furnizează statelor membre orientări pentru organizarea și punerea în aplicare a politicilor pentru abordarea sărăciei și a excluziunii sociale ale copiilor.

Opinia FRA 1

Statele membre ale UE ar trebui să își adapteze programele naționale de reformă în cadrul semestrului european și să acorde cea mai mare prioritate atenuării formelor extreme de sărăcie, în special a foamei, a malnutriției și a privării severe de locuințe în rândul romilor, astfel cum prevede, de asemenea, obiectivul 1 de dezvoltare durabilă al ONU.

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că sistemele de protecție socială și serviciile sociale acordate persoanelor defavorizate, inclusiv romilor, sunt adecvate, accesibile și utilizate de către potențialii beneficiari.

Obiectivele naționale ale strategiei Europa 2020 și programele naționale de reformă ar trebui să abordeze în mod explicit vulnerabilitatea copiilor romi, asigurându-se că gospodăriile au, cel puțin, acces la o locuință adecvată cu apă curentă, energie electrică și spațiu suficient.

Statele membre ale UE ar trebui să utilizeze pe deplin Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane¹¹ pentru a oferi mese gratuite în școli și unități de îngrijire a copiilor pentru toți copiii, inclusiv romi, care sunt în dificultate și suferă de malnutriție.

Acest lucru sugerează că atingerea obiectivului Recomandării Consiliului din 2013 de a lua măsuri eficiente pentru a asigura un tratament egal al romilor în ceea ce privește accesul pe piața de muncă și la oportunități de angajare va reprezenta o provocare considerabilă.

Opinia FRA 2

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că măsurile de punere în aplicare a dispozițiilor Recomandării Consiliului din 2013 privind accesul la locuri de muncă acordă atenția corespunzătoare tranziției de la educație și formare la ocuparea forței de muncă pentru a se asigura că investițiile educaționale oferă oportunități de muncă pentru persoanele defavorizate – inclusiv romi, în special tineri și femei.

Statele membre ale UE ar trebui să încurajeze un angajament mai puternic al întreprinderilor, în special la nivel local, și să ia în considerare sprijinirea dezvoltării întreprinderilor sociale pentru a crea locuri de muncă durabile pentru romi, cu accent pe femeile rome.

Statele membre ale UE ar trebui să pună în aplicare dispozițiile Recomandării Consiliului din 2013 privind promovarea oportunităților de angajare în serviciul public pentru persoanele cu origine etnică minoritară, cum ar fi romii, în special femeile. Administrațiile publice pot beneficia de un personal etnic divers, îmbunătățind în același timp modul de înțelegere a provocărilor specifice cu care se confruntă romii și oferind modele pozitive pentru comunitățile etnice minoritare.

1.2. Participarea pe piața muncii

EU-MIDIS II constată că numai unul din patru romi în vârstă de cel puțin 16 ani „desfășura o activitate salariată” sau „independentă” la momentul sondajului. Femeile rome au raportat rate ale ocupării forței de muncă mult mai mici decât bărbații romi – 16 %, comparativ cu 34 %. În general, sondajul arată că ratele de muncă remunerată pentru romii cu vârsta între 20 și 64 de ani sunt de 43 %, ceea ce este cu mult sub media UE de 70 % în 2015. Situația tinerilor este mult mai gravă: în medie, 63 % din romii cu vârsta între 16 și 24 de ani nu aveau un loc de muncă și nici nu participau la o formă de învățământ sau la activități de formare la momentul sondajului, în comparație cu media UE de 12 % pentru aceeași grupă de vârstă. Pentru această grupă de vârstă, rezultatele arată, de asemenea, un decalaj considerabil între femei și bărbați, procentul tinerelor rome neîncadrate în muncă și neînscrise în programe educaționale sau de formare fiind de 72 %, față de 55 % în cazul bărbaților.

¹¹ Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane (FEAD) sprijină acțiunile statelor membre pentru a oferi asistență materială – de exemplu, alimente, îmbrăcăminte și obiecte personale esențiale – celor mai defavorizate persoane.

1.3. Educația

Rezultatele primului sondaj privind romii în anul 2011 au fost îngrijorătoare. Acestea au arătat că doar unul din doi copii romi intervievați a frecventat instituții preșcolare sau grădinița și o proporție foarte mică au continuat școala după învățământul obligatoriu. Rezultatele EU-MIDIS II arată că, la toți indicatorii de educație, copiii romi rămân în urma colegilor lor de altă etnie. Doar aproximativ jumătate (53 %) din copiii romi cu vârsta între patru ani și vârsta de școlarizare obligatorie frecventează educația preșcolară. În medie, 18 % din romii cu vârsta între 6 și 24 de ani frecventează un nivel mai scăzut de educație decât cel corespunzător vârstei lor. Proporția de romi care abandonează școala este disproporționat de mare în comparație cu populația generală. Segregarea școlară rămâne o problemă în Bulgaria, Grecia, Slovacia și Ungaria, în pofida interdicției legale a acesteia practice și a jurisprudenței recente a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Acest lucru sugerează că nu a fost atins obiectivul Recomandării Consiliului din 2013 de a lua măsuri eficiente pentru a asigura egalitatea de tratament și accesul deplin la învățământul general și la educație de calitate pentru copiii romi și că toți elevii romi termină cel puțin studiile obligatorii. Rezultatele sugerează că autoritățile publice nu au pus în aplicare măsuri eficiente pentru a asigura participarea egală a copiilor romi la învățământul preșcolar sau la grădiniță, la învățământul liceal sau la învățământul terțiar.

Opinia FRA 3

Statele membre ale UE ar trebui să pună în aplicare dispozițiile Recomandării Consiliului din 2013 care solicită eliminarea oricărei segregări școlare prin luarea de măsuri imediate pentru a asigura participarea egală a tuturor copiilor romi în școli și clase integrate.

Autoritățile naționale din învățământ ar trebui să colaboreze îndeaproape cu societatea civilă romă și cu autoritățile locale pentru a soluționa conflictele comunitare și/sau fenomenele de romafobie care împiedică părinții romi să își înscrie copiii în școli și clase integrate.

Autoritățile locale ar trebui să țină seama de condițiile de viață generale, precum și de barierele cu care se confruntă copiii romi în ceea ce privește educația. Măsurile de politică ar trebui să ofere stimulente și sprijin social și de învățare în școli pentru a compensa multiplele provocări cu care se confruntă copiii romi și pentru a le stimula oportunitățile pentru un început pe poziții de egalitate.

Autoritățile naționale din învățământ ar trebui să asigure sprijinul necesar și resursele pentru școli cu populații de elevi romi pentru a se asigura că elevii romi se înscriu în clase corespunzătoare vârstei lor și pentru a reduce rata abandonului școlar.

1.4. Cunoașterea drepturilor și raportarea discriminării

În sondajul cu privire la romi din 2011, aproximativ jumătate din respondenți au indicat că s-au simțit discriminați din cauza originii lor etnice. Doar o mică parte dintre aceștia cunoșteau legile care interzic discriminarea pe motive de origine etnică atunci când candidează pentru un loc de muncă.

EU-MIDIS II constată că romii continuă să se confrunte cu niveluri intolerabile de discriminare în viața de zi cu zi – la căutarea unui loc de muncă, la locul de muncă, în educație, asistență medicală sau când intră în contact cu organele administrative sau când intră într-un magazin. Aproape un rom din doi (41 %) s-a simțit discriminat din cauza originii etnice cel puțin o dată într-unul dintre aceste domenii ale vieții cotidiene în ultimii cinci ani. Un rom din patru (26 %) indică faptul că ultimul incident de discriminare percepută a avut loc în cele 12 luni anterioare studiului. Cea mai mare prevalență a discriminării în ultimele 12 luni se constată la utilizarea serviciilor publice sau private (19 %) și la căutarea unui loc de muncă (16 %). Cu toate acestea, în medie, doar 12 % din romi raportează experiențele lor de discriminare unei autorități. Mai mult, aproape o treime (27 %) din romii intervievați nu cunosc nicio lege care interzice discriminarea pe baza originii etnice, iar cei mai mulți romi (82 %) nu cunosc nicio organizație care oferă sprijin victimelor discriminării.

Acest lucru sugerează că, deși Recomandarea Consiliului din 2013 se referă în mod specific la o serie de măsuri orizontale de politică pentru combaterea discriminării, rămân încă multe de făcut pentru a asigura aplicarea efectivă și practică a Directivei privind egalitatea rasială (2000/43/CE)¹², astfel cum prevede în mod explicit recomandarea.

Opinia FRA 4

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că, după cum prevede Recomandarea Consiliului din 2013, organele acestora de administrație publică și de promovare a egalității iau măsurile necesare pentru a asigura aplicarea efectivă și practică a Directivei privind egalitatea rasială (2000/43/CE), cu un accent special pe aspectele de gen.

Statele membre ale UE și Comisia Europeană ar trebui să consolideze sprijinul pentru eforturile societății civile de creștere a gradului de conștientizare a drepturilor în rândul romilor.

Statele membre ale UE ar trebui să pună în aplicare pe deplin articolul 10 din Directiva 2000/43/CE, care obligă statele membre să se asigure că dispozițiile adoptate în temeiul directivei, împreună cu dispozițiile relevante aflate deja în vigoare, „sunt aduse la cunoștința persoanelor în cauză, prin toate mijloacele corespunzătoare pe cuprinsul teritoriului lor”.

¹² Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, JO L 180, 19.7.2000, p. 22.

1.5. Către o monitorizare și evaluare mai eficientă

Una dintre măsurile structurale solicitate de Recomandarea Consiliului din 2013 se referă la monitorizarea și evaluarea politicilor. Comisia Europeană și FRA au promovat timp de mai mulți ani culegerea de date care pot fi defalcate pe origine etnică și care se bazează pe informații privind autoidentificarea respondenților, obținute în mod voluntar și cu respectarea deplină a reglementărilor naționale și ale UE de protecție a datelor. În acest context, FRA efectuează periodic sondaje în rândul membrilor minorităților etnice, religioase și al altor minorități. Elaborarea unei metodologii comune, care să ofere date relevante și comparabile privind populația romă în toate statele membre pentru a monitoriza incluziunea socială a acestora, poate fi realizată cel mai bine la nivelul UE, în strânsă cooperare cu toate statele membre.

În acest context, Curtea de Conturi – în recomandarea 8 din raportul său special din 2016 privind inițiativele

politice ale UE și sprijinul financiar pentru integrarea romilor – invită Comisia Europeană să conlucreze cu statele membre pentru a elabora o metodologie comună. Comisia este invitată „să încurajeze statele membre, în conformitate cu cadrele juridice naționale și legislația UE, inclusiv derogări posibile existente, pentru a culege într-un mod cuprinzător date statistice referitoare la etnie în următorii doi ani”.

Opinia FRA 5

Comisia Europeană ar trebui să încurajeze statele membre ale UE să ia în considerare culegerea de date statistice privind apartenența etnică din Ancheta asupra forței de muncă (LFS) și din statisticile Uniunii Europene referitoare la venit și la condițiile de viață (EU-SILC). Deși culegerea de date statistice privind populația romă este dificilă din punct de vedere tehnic și juridic, precum și costisitoare, statele membre individuale au testat cu succes includerea unor întrebări referitoare la apartenența etnică în EU-SILC și în LFS.

2

Ce indică rezultatele?

2.1. Sărăcia și condițiile de viață marginalizate

Articolul 25 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, menționată la articolul 11 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC), consacră „dreptul [individului] la un nivel de trai adecvat pentru sănătatea și bunăstarea lui și a familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare”¹³. Alături de Carta socială europeană (revizuită), aceste instrumente internaționale din domeniul drepturilor omului furnizează o bază mai largă pentru dezvoltarea noului pilon european al consultărilor referitoare la drepturile sociale, care au fost anunțate de Comisia Europeană în 2016¹⁴.

Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale este un obiectiv principal al strategiei Europa 2020. Recomandarea Consiliului din 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor face legătura între reducerea sărăciei și politicile de activare a pieței muncii și de împuternicire¹⁵. De asemenea, aceasta este în centrul obiectivului 1 dintre obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale Organizației Națiunilor Unite (ONU), care solicită să se pună

capăt sărăciei în toate manifestările sale până în 2030 și vizează să asigure protecția socială pentru cei săraci și vulnerabili și să sporească accesul la serviciile de bază¹⁶.

Scopurile și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU

Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei sub toate formele sale peste tot în lume

Ținta 1: Până în 2030, eradicarea sărăciei extreme pentru toți oamenii de pretutindeni, măsurată în prezent ca persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,25 USD pe zi.

Ținta 2: Până în 2030, reducerea la cel puțin jumătate a proporției de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în condiții de sărăcie în toate dimensiunile sale în conformitate cu definițiile naționale.

Ținta 3: Punerea în aplicare a sistemelor și a măsurilor adecvate de protecție socială la nivel național pentru toți, inclusiv praguri, și realizarea până în 2030 a unei acoperiri substanțiale a celor săraci și vulnerabili.

Obiectivul 10: Reducerea inegalităților existente la nivelul țărilor și între acestea

Ținta 1: Până în 2030, realizarea progresivă și susținerea unei creșteri a veniturilor ultimilor 40 de procente din populație, la o rată mai mare decât media națională.

¹³ Organizația Națiunilor Unite (ONU), Adunarea Generală (AG), Declarația Universală a Drepturilor Omului, 10 decembrie 1948, articolul 25. A se vedea, de asemenea, ONU, AG, Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale, 3 ianuarie 1976, articolul 11.

¹⁴ Comisia Europeană (2016).

¹⁵ Recomandarea Consiliului din 2013, Recomandarea 2.6, Reducerea sărăciei prin investiție socială.

¹⁶ A se vedea SDG-1. A se vedea și FRA (2016).

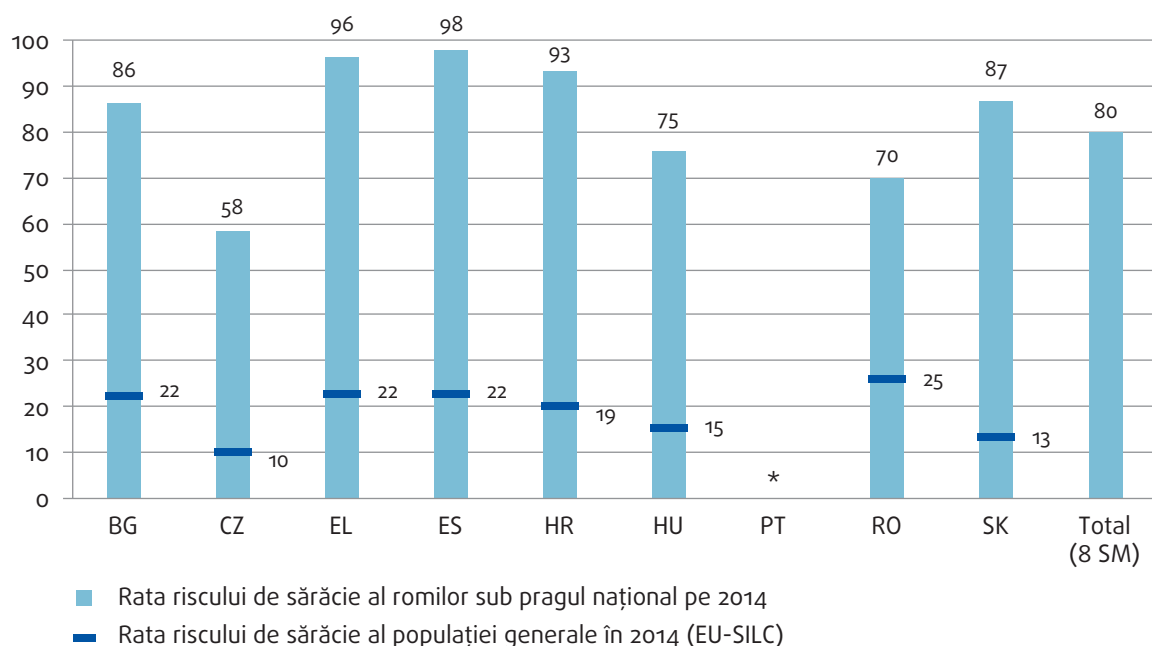
2.1.1. Sărăcia veniturilor

Persoanele expuse riscului de sărăcie includ persoanele care trăiesc în gospodării cu un venit al familiei pe persoană echivalentă sub pragul național al riscului de sărăcie, care este de 60 % din venitul anual mediu după transferurile sociale publicat anual de Eurostat¹⁷.

Per total, 80 % din romii intervievați și copiii lor trăiesc cu un venit inferior pragului național al riscului de sărăcie

respectiv (Figura 1). În comparație, în medie în UE, 17 % din populație era expusă riscului de sărăcie în 2014. În Spania (98 %), Grecia (96 %) și Croația (93 %), aproape întreaga populație de romi cuprinsă în sondaj are venituri sub pragul național al sărăciei veniturilor. Rata este cea mai mică în Republica Cehă (58 %) -, dar rămâne de aproape șase ori mai mare decât cea a populației generale.

Figura 1: Ratele riscului de sărăcie (sub 60 % din venitul mediu echivalent după transferurile sociale) al romilor, în comparație cu rata populației generale în 2014 conform Eurostat, pe state membre ale UE (%)^{a, b}

Note: * Nu se aplică. Valoarea pentru Portugalia nu poate fi publicată din cauza numărului mare de valori lipsă (> 50 %).

^a Din toate persoanele din gospodăriile romi (n = 26 571); rezultate ponderate.

^b Expuse la riscul de sărăcie, pe baza sondajului EU-MIDIS II, sunt toate persoanele cu un venit lunar curent echivalent disponibil pe gospodărie sub a douăsprezecea parte din pragul național al riscului de sărăcie pe 2014 (publicat de Eurostat). Venitul disponibil echivalent este venitul total al unei gospodării, după impozitare și alte rețineri, împărțit la numărul de membri ai gospodăriei convertit în adulți egalizați; utilizând așa-numita scară de echivalență OCDE modificată (1-0.5-0.3). Eurostat [ilc_lio2] (descărcare 14.9.2016).

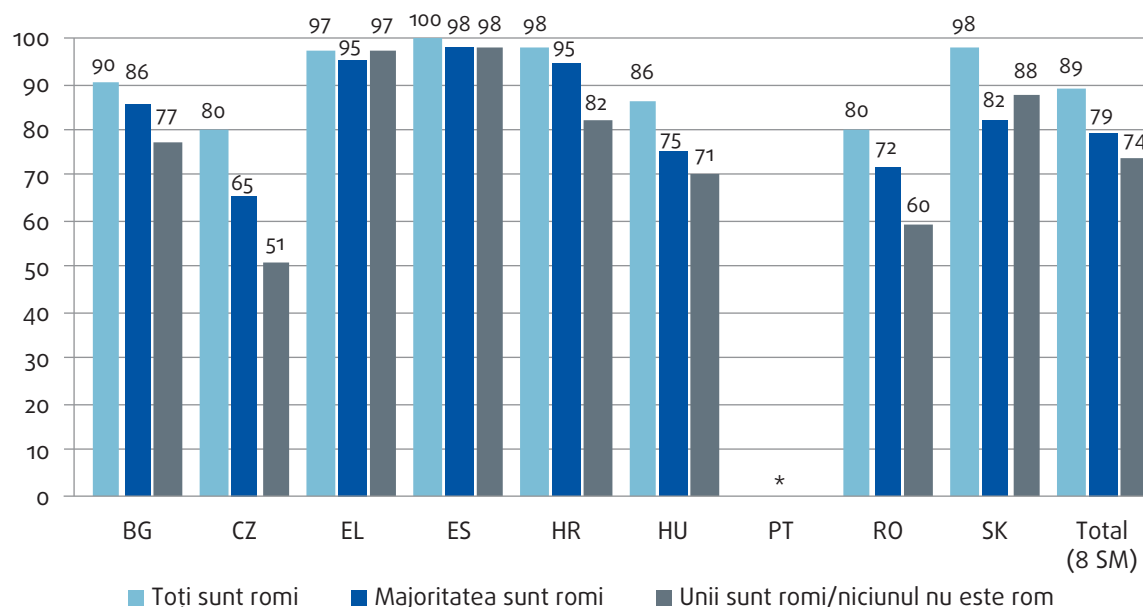
Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014.

17 Rata calculată în baza EU-MIDIS II este de o comparabilitate limitată cu indicatorul UE „riscul de sărăcie după transferul social”. Pe de o parte, informațiile EU-MIDIS II privind venitul au fost culese în 2015-2016, dar pragul de sărăcie aplicat se bazează pe datele EU-SILC din 2014 (cele mai recente disponibile la momentul redactării). Întrucât se preconizează că pragul de sărăcie pentru 2015-2016 va fi mai mare, acest raport ar putea subestima rata riscului de sărăcie pentru romi. EU-MIDIS II i-a întrebât pe respondenți cu privire la venitul lunar curent al gospodăriilor lor. Acest lucru poate duce la o subestimare a veniturii anuale al gospodăriei, ceea ce înseamnă că EU-MIDIS II îi poate supraestima pe cei expuși riscului de sărăcie. În schimb, datele colectate pentru indicatorul Eurostat furnizează informații cu privire la veniturile anuale ale gospodăriilor.

Sărăcia veniturilor pare să fie legată de concentrația rezidențială a romilor. În majoritatea țărilor, proporția romilor expuși riscului de sărăcie este cea mai mare în cartierele pe care respondenții le evaluează ca fiind populate de

rezidenți care sunt „toți” sau „majoritatea” de origine romă (Figura 2). Grecia și Spania reprezintă excepția – în aceste state membre, riscul de sărăcie este deosebit de mare, dar nu în mod substanțial diferit în cartiere diferite.

Figura 2: Ratele riscului de sărăcie^a și concentrația^b de romi în zonele rezidențiale, pe state membre ale UE (%)^c

Note: * Nu se aplică. Valoarea pentru Portugalia nu poate fi publicată din cauza numărului mare de valori lipsă (> 50 %).

^a Dintre toate persoanele din gospodăriile rome, cu excepția Portugaliei (n = 26 419); rezultate ponderate.

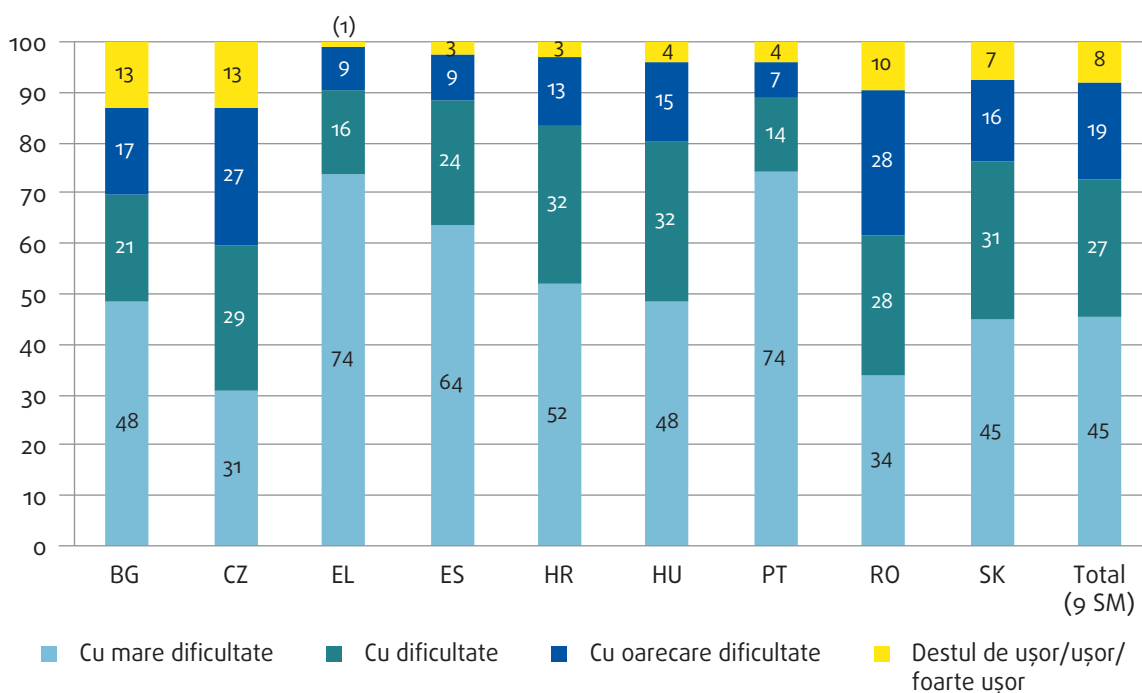
^b Concentrația a fost solicitată: „În cartierul unde locuiți, cât de mulți dintre rezidenți considerați că sunt de origine romă ca dumneavoastră: toți locuitorii, majoritatea, unii sau niciunul?”

^c Din cauza rotunjirilor, sumele categoriilor din figură se pot abate de la text cu un punct procentual.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Atunci când au fost întrebați dacă venitul total al gospodăriei este suficient pentru a face față cheltuielilor de zi cu zi, 92 % din romii intervievați indică faptul că se confruntă cu unele dificultăți în acest sens, iar 45 % se confruntă cu „mari dificultăți”. În Grecia și în Portugalia, această proporție ajunge la 74 % (Figura 3).

Figura 3: Capacitatea de „a face față cheltuielilor de zi cu zi”, romii, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: ^a Dintre toate persoanele din gospodăriile rome (n = 31 334); rezultate ponderate.
^b Întrebare din sondaj: „Luând în considerare venitul total al gospodăriei dumneavoastră, poate gospodăria dumneavoastră să facă față cheltuielilor de zi cu zi?”
^c Din cauza rotunjirilor, sumele categoriilor din figură se pot abate de la text cu un punct procentual.
 Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

2.1.2. Foamea

Articolul 25 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și articolul 11 din PIDESC stabilesc dreptul individului la hrană și la serviciile sociale necesare. Dreptul la asistență socială este, de asemenea, prevăzut la articolul 34 din Carta drepturilor fundamentale a UE (accesul la securitate socială și asistență socială). Acestea sunt încălcate în mod clar dacă oamenii suferă de foame și de malnutriție. Comitetul pentru drepturi economice, sociale și culturale (CDESC) a interpretat dreptul la hrană adecvată în Nota generală 12 (1999), stabilind că dreptul se realizează atunci când fiecare bărbat, femeie și copil, singur sau într-o comunitate cu alții, are acces fizic și economic oricând la produse alimentare adecvate sau la mijloace de a le achiziționa. Eliminarea foamei și realizarea securității alimentare este un alt pilon al obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Figura 4 arată că 7 % din romii intervievați trăiesc în gospodării în care cel puțin o persoană a mers regulat la culcare flămândă în luna anterioară (și anume, de 4 ori sau mai mult). Acest lucru este trăit de 17 % din romii din Croația, de 13 % din romii din Grecia și de 11 % din romii din Ungaria. În Grecia, aproape o persoană din două (47%) trăiește într-o gospodărie în care o persoană a trebuit să meargă la culcare flămândă cel puțin o dată

Scopurile și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU

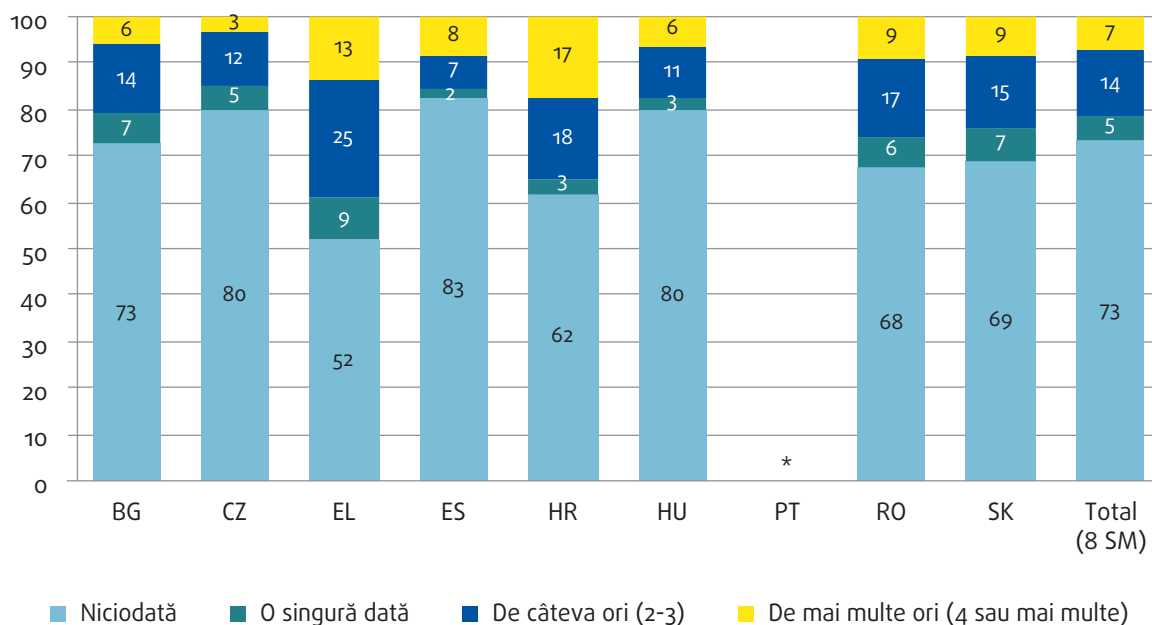
Obiectivul 2: Eradicarea foamei, garantarea securității alimentare, îmbunătățirea alimentației și promovarea agriculturii durabile

Ținta 1: Până în 2030, eliminarea foamei și asigurarea accesului tuturor persoanelor, în special a celor săraci și a persoanelor în situații vulnerabile, inclusiv sugari, la alimente sigure, nutritive și suficiente de-a lungul întregului an.

Ținta 2: Până în 2030, eliminarea tuturor formelor de malnutriție, inclusiv atingerea, până în 2025, a obiectivelor convenite la nivel internațional cu privire la subdezvoltarea și reducerea masei musculare la copiii sub 5 ani și abordarea nevoilor nutriționale ale fetelor adolescente, ale femeilor însărcinate și ale celor care alăptează și ale persoanelor în vârstă.

în ultima lună. Acest lucru este deosebit de îngrijorător, întrucât Grecia prezintă cele mai mari rate de romi care efectuează muncă remunerată, care pare a fi insuficientă pentru a acoperi chiar și nevoile de bază, cum ar fi produsele alimentare. Mai mult, rezultatele arată că, în medie, un copil rom din trei din țările cuprinse în sondaj trăiește într-o gospodărie care s-a confruntat cu foamea cel puțin o dată în ultima lună.

Figura 4: Romii care locuiesc în gospodării în care cel puțin un membru al familiei a mers la culcare flămând o dată, de câteva ori sau de patru sau mai multe ori în ultima lună, pe state membre ale UE (%)^{a, b}

Note: * Nu se aplică. Valoarea pentru Portugalia nu poate fi publicată din cauza numărului mare de valori lipsă (> 25%).

^a Dintre toate persoanele din gospodăriile rome (n = 31 793); rezultate ponderate.

^b Întrebare din chestionar: „În ultima lună, dumneavoastră sau vreun membru al familiei a mers vreodată la culcare flămând pentru că nu au fost suficienți bani pentru mâncare? Dacă da, cât de des s-a întâmplat acest lucru în ultima lună?”

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Comparativ cu rezultatele sondajului din 2011, proporția romilor care trăiesc în gospodării în care cel puțin o persoană a mers la culcare flămândă cel puțin o dată în ultima lună a scăzut în Bulgaria, Republica Cehă, România și Ungaria. Proporția respectivă nu s-a schimbat în Grecia, Slovacia și Spania.

Participarea pe piața muncii

Articolul 15 din Carta drepturilor fundamentale a UE protejează dreptul la muncă. Primul obiectiv principal al strategiei Europa 2020 este de a se asigura că 75 % din populația UE cu vârsta între 20 și 64 de ani este angajată până în 2020. Recomandarea Consiliului din 2013 îndeamnă statele membre să ia măsuri eficiente pentru a realiza acest lucru, inclusiv prin combaterea discriminării și sprijinirea primei experiențe de muncă, a formării profesionale, a formării la locul de muncă, a învățării pe tot parcursul vieții și a dezvoltării competențelor, precum și prin sprijinirea activităților profesionale independente și antreprenoriat. Trei dintre țintele ODD 8 – „Promovarea creșterii economice durabile și favorabile incluziunii, a ocupării forței de

muncă, precum și a muncii decente pentru toți” – se concentrează asupra participării pe piața de muncă.

Scopul și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU

Obiectivul 8: Promovarea creșterii economice durabile și favorabile incluziunii, a ocupării forței de muncă, precum și a muncii decente pentru toți

Ținta 5: Până în 2030, realizarea ocupării forței de muncă integrale și productive și crearea de locuri de muncă decente pentru toate femeile și toți bărbații, inclusiv tinerii și persoanele cu handicap, precum și egalitatea de remunerare pentru o muncă de valoare egală.

Ținta 6: Până în 2020, reducerea substanțială a proporției tinerilor care nu au un loc de muncă și nici nu participă la o formă de învățământ sau la activități de formare.

Ținta 8: Protejarea drepturilor la muncă și promovarea unui mediu de lucru sigur pentru toți lucrătorii, inclusiv lucrătorii migranți, în special femeile migrante, precum și cei aflați în locuri de muncă precare.

2.2.1. Statutul activității principale

În medie, un rom din patru cu vârsta de cel puțin 16 ani (25 %) și-a descris activitatea principală ca „activitate salariată” sau „activitate independentă”, la momentul sondajului (Tabelul 1). Aceasta cuprinde munca cu normă întreagă și munca cu fracțiune de normă, precum și „munca ocazională”, când este considerată activitatea principală¹⁸. Aproape de două ori mai multe persoane (64 %) indică faptul că sunt încadrate în muncă în populația generală din respectivele nouă state membre ale UE¹⁹. Comparativ cu rezultatele sondajului din 2011, nu se observă o îmbunătățire substanțială. Ratele cele mai mari de ocupare a forței de muncă autodeclarate ale romilor sunt în Grecia (43 %), urmate de Ungaria (36 %) și Portugalia (34 %). Cele mai mici rate se observă în Croația (8 %) și Spania (16 %).

O treime din membrii familiilor de romi intervievați (34 %) declară că sunt „șomeri”, în proporție de peste 50 % în Croația (62 %), Spania (57 %) și Bulgaria (55 %). În România, se observă proporții deosebit de mici ale șomajului autodeclarat, de 5 %, urmată de Portugalia cu 17 % și Ungaria cu 23 %. Întrucât percepția statutului de șomer și ponderea persoanelor casnice sunt corelate, ar fi necesară o investigație mai atentă la nivel de țară pentru a analiza dacă există o lipsă de înregistrare privind șomajul sau retragerea de pe piața de muncă și dacă acestea sunt datorate demisiei.

În plus, Tabelul 1 prezintă un decalaj substanțial între femeii și bărbați: 34 % din bărbații romi se declară „încadrați în muncă” ca activitate principală, în comparație cu doar 16 % din femeile rome. În comparație, disparitatea de gen în populația generală este încă substanțială, dar nu este la fel de mare ca în rândul romilor (71 % din bărbați fiind angajați, comparativ cu 57 % din femei). Disparitatea de gen în participarea pe piața de muncă în rândul romilor ar putea fi explicată printr-un grad mai mare de angajare a femeilor în activitatea casnică, ca activitate principală. Sondajul privind romii din 2011 a relevat, de asemenea, o disparitate de gen substanțială în ceea ce privește participarea pe piața de muncă și o proporție mai mare de femei ocupate în principal în „activitate casnică”, care în 2016 este (și a fost în 2011) pe locul doi la categorii de activitate autoraportate, după „șomaj”. Conform concluziilor sondajului EU-MIDIS II, 28 % din femeile rome interievate indică „activitatea casnică” ca activitate principală, în comparație cu 6 % din bărbații romi. Acest nivel este ridicat pentru femeile rome în comparație cu femeile din populația generală, ceea ce s-ar putea explica prin așteptările privind rolurile tradiționale de gen²⁰.

12 % din respondenții romi declară că sunt „pensionați” ca activitate principală, fără o diferență considerabilă între bărbați și femei. Această valoare este relativ mică și reflectă faptul că, în comparație cu populația generală, romii sunt în medie mai tineri. Acest lucru s-ar putea explica printr-o natalitate mai mare și speranța de viață mai mică a romilor în cele mai multe dintre țările cuprinse în sondaj²¹. Ponderea romilor „pensionari” este cea mai mică, de 2 %, în Croația și în Grecia.

18 „Activitatea principală” se referă la o întrebare adresată tuturor membrilor gospodăriei cu privire la situația lor actuală referitoare la încadrarea în muncă. Noțiunea este diferită de conceptul de ocupare a forței de muncă al OIM și de cel utilizat în ancheta asupra forței de muncă (variabilă MAINSTAT).

„Ocuparea forței de muncă” include și cantități mici de muncă neremunerată în întreprinderi familiale, întrucât acest lucru este pentru câștigul familiei.

19 Pe baza unei cereri de date către Eurostat cu privire la ancheta asupra forței de muncă referitoare la situația forței de muncă autodeclarată (MAINSTAT), cu vârsta de cel puțin 15 ani.

20 FRA (2014).

21 Fundación Secretariado Gitano (ed.) (2009).

Tabelul 1: Activitatea principală curentă în nouă state membre ale UE, toate persoanele din gospodăriile rome în vârstă de cel puțin 16 ani (%)^{a, b}

Statul membru al UE		Angajați	Șomeri	Care nu lucrează din cauza unei boli sau a unui handicap	Casnici	Pensi-onari	Alte persoane inactive (educație, serviciu militar, altele)
BG	Femei	16	59	(1)	6	16	3
	Bărbați	29	52	(1)	(0)	13	5
	Total	23	55	1	3	14	4
CZ	Femei	21	30	5	18	18	8
	Bărbați	37	35	3	(1)	16	8
	Total	29	32	4	9	17	8
EL	Femei	20	26	2	48	(1)	(2)
	Bărbați	67	25	4	(0)	(2)	(2)
	Total	43	26	3	25	2	2
ES	Femei	12	51	3	24	6	4
	Bărbați	21	63	5	(0)	6	5
	Total	16	57	4	12	6	5
HR	Femei	5	51	4	34	(1)	6
	Bărbați	11	74	3	(0)	(2)	8
	Total	8	62	4	17	2	7
HU	Femei	26	22	8	14	13	17
	Bărbați	45	24	5	(0)	16	9
	Total	36	23	6	7	14	13
PT	Femei	23	12	(1)	46	9	9
	Bărbați	44	22	(1)	(1)	15	18
	Total	34	17	(1)	24	12	13
RO	Femei	13	4	2	59	10	11
	Bărbați	42	6	4	22	13	13
	Total	28	5	3	40	12	12
SK	Femei	14	46	4	15	13	8
	Bărbați	26	50	4	(1)	11	8
	Total	20	48	4	8	12	8
Total (9 SM)	Femei	16	32	3	28	12	8
	Bărbați	34	35	4	6	12	9
	Total	25	34	4	17	12	8

Note: ^a Dintre toate persoanele în vârstă de cel puțin 16 ani în gospodării rome ($n = 22\ 097$); rezultate ponderate.

^b Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Astfel, rezultatele bazate pe 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe baza celulelor cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

2.2.2. Munca remunerată

Noțiunea de „muncă remunerată” se referă la persoanele care „desfășurau o activitate salariată” sau „independentă” la momentul sondajului²², inclusiv persoanele care au desfășurat unele activități în cele patru săptămâni anterioare pentru a câștiga niște bani²³. Aceasta este o aproximare brută a definiției ratei de ocupare a forței de muncă utilizate de Eurostat pentru a măsura obiectivele strategiei Europa 2020²⁴.

Întrebarea privind „orice muncă remunerată efectuată în ultimele patru săptămâni” adaugă, în medie, 18 puncte procentuale la rata de ocupare autodeclarată. În general, rata muncii remunerate pentru romii din cele nouă state membre ale UE cuprinse în sondaj este, prin urmare, de 43 % (Figura 5). Aceasta este cu mult sub rata medie de ocupare a forței de muncă a UE-28, care era de 70 % în 2015. Proporția muncii remunerate este cea mai mare în Grecia (52 %) și cea mai mică în Croația (21 %). În toate țările s-a observat o disparitate de gen substanțială, cu cele mai mari diferențe în Grecia (22 % din femeile rome încadrate în muncă remunerată, comparativ cu 82 % din bărbații rome), urmată de România (27 % față de 64 %). Cea mai mică disparitate de gen a fost observată în Spania, unde 16 % din femeile rome și 31 % din bărbații rome au fost încadrați în muncă remunerată în cele patru săptămâni anterioare sondajului.

În Grecia, ponderea romilor în munca remunerată este cea mai apropiată de cea a ratei populației generale, iar rata pentru bărbații rome chiar o depășește. Pe de o parte, acest lucru poate fi explicat parțial prin proporția mare de rome care declară că „desfășoară activități independente” și că au activități ocazionale, fapt care a fost observat și în sondajul privind romii din 2011. Pe de altă parte, combinația dintre rata ridicată a muncii remunerate și rata ridicată a sărăciei (96 % în cazul romilor din Grecia) indică mulți rome ca fiind „lucrători săraci” sau care lucrează în principal în ocupații cu salarii mici. În toate celelalte țări, rata muncii remunerate pentru rome este mai mică decât cea a populației generale, atât pentru bărbații de etnie romă, cât și pentru femeile de etnie romă.

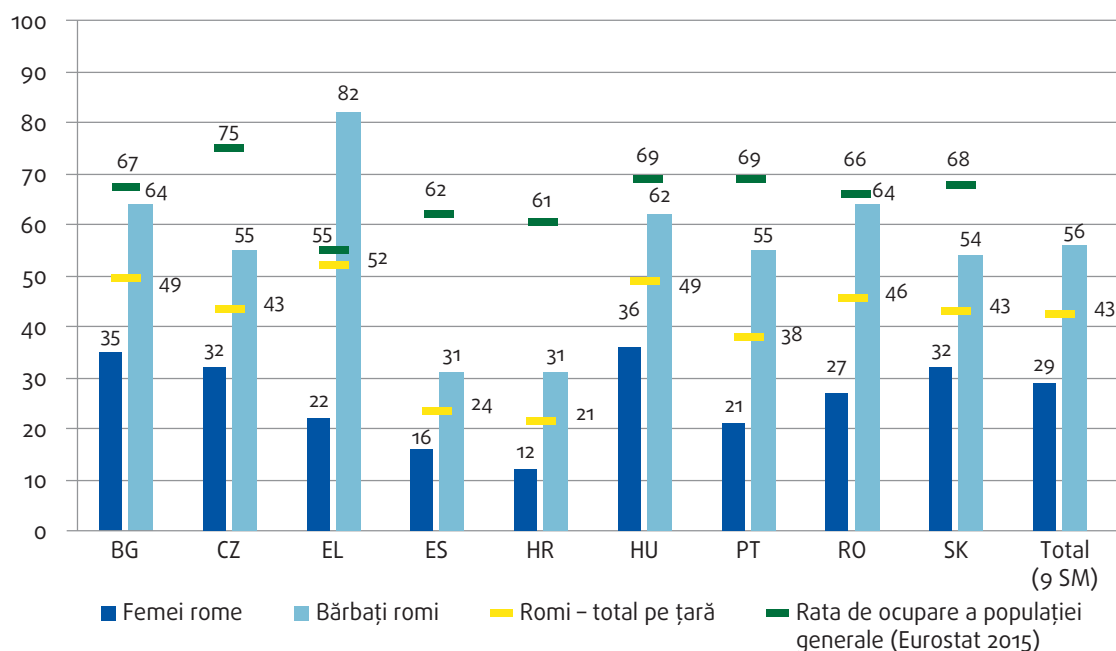
Rata persoanelor încadrate în muncă remunerată diferă în mod substanțial în funcție de vârstă (Tabelul 2), cu modele similare în toate țările cuprinse în sondaj. În total, 48 % dintre cei cu vârsta între 25 și 54 de ani și 38 % dintre cei cu vârsta între 20 și 24 de ani sunt încadrați în muncă remunerată. Situația persoanelor în vârstă este însă în mod substanțial mai gravă: în medie, doar 24 % din romii cu vârsta între 55 și 64 de ani sunt încadrați în muncă remunerată, în comparație, în medie, cu 53 % din aceeași grupă de vârstă în UE-28. Numai în Portugalia (49 %) și în Grecia (48 %) ratele muncii remunerate pentru romii în vârstă de peste 55 de ani sunt aproape de ratele de ocupare în populația generală, dar, pentru toate grupele, ratele sunt mult sub obiectivul strategiei Europa 2020 de 75 % ocupare a forței de muncă. Situația tinerilor rome – cu vârsta cuprinsă între 16 și 24 de ani – este la fel de gravă: în medie, doar 27 % sunt încadrați în muncă remunerată, în comparație cu o medie de 33 % din tinerii din aceeași grupă de vârstă în UE-28.

22 Ajutoarele neremunerate în întreprinderi familiale au fost excluse din această definiție.

23 Sondajul privind romii din 2011 nu a întregat despre „orice muncă remunerată în ultimele 4 săptămâni”, deci nu sunt posibile comparații directe cu rezultatele din 2016.

24 Rata muncii remunerate nu se poate compara exact cu rata de ocupare a forței de muncă Eurostat pe baza conceptului ILO, care definește ca încadrate în muncă persoanele cu vârsta de cel puțin 15 ani care au lucrat cel puțin o oră pentru remunerație sau profit sau câștig al familiei în cursul săptămânii de referință sau persoanele care nu au fost la locul de muncă în cursul săptămânii de referință, dar au avut un loc de muncă sau activitate economică de unde au lipsit temporar. Rata muncii remunerate, calculată în sondajul privind romii, se bazează pe registrul gospodăriei și chestionarul respondenților cu privire la activitatea curentă principală autodeclarată. Persoanele care furnizează ajutor fără plată în întreprinderi familiale au fost excluse. Dacă activitatea principală a fost indicată ca fiind „inactiv” sau „fără plată”, s-a adresat întrebarea dacă persoana „a desfășurat vreă activitate în ultimele patru săptămâni pentru a câștiga niște bani”. Această întrebare a intenționat să înregistreze și activitățile informale și locurile de muncă mici, care pot contribui la supraviețuirea unei familii și care pot fi deosebit de relevante pentru unele gospodării rome.

Figura 5: Rata muncii remunerate pentru femeile și bărbații de etnie romă^a cu vârsta între 20 și 64 de ani, inclusiv o activitate independentă și munci ocazionale sau activitate în ultimele patru săptămâni, comparativ cu rata de ocupare a forței de muncă din strategia Europa 2020 pentru 2015 (Eurostat)^b, pe state membre ale UE (%)

Note: ^a Dintre toate persoanele cu vârsta între 20 și 64 de ani în gospodăriile rome ($n = 17\ 806$); rezultate ponderate.

^b Rata de ocupare a forței de muncă din strategia Europa 2020 pentru 2015: Eurostat t2020_10 (descărcare 13.9.2016). Se calculează prin împărțirea numărului de persoane cu vârsta între 20 și 64 de ani încadrate în muncă la populația totală din aceeași grupă de vârstă. Indicatorul se bazează pe conceptul ILO, Ancheta asupra forței de muncă.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Tabelul 2: Rata de muncă remunerată pentru romii cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani, inclusiv activitate independentă, activități ocazionale și activitate efectuată în cele patru săptămâni anterioare, pe grupe de vârstă și țări (%)^{a, b, c}

Statul membru al UE	20-24 de ani	25-54 de ani	55-64 de ani	Total 20-64 de ani
BG	45	55	31	49
CZ	34	50	22	43
EL	45	55	48	52
ES	24	25	16	24
HR	22	22	(19)	21
HU	47	56	22	49
PT	28	37	49	38
RO	43	52	22	46
SK	35	48	23	43
Total	38	48	24	43

Note: ^a Dintre toate persoanele cu vârsta între 20 și 64 de ani în gospodăriile rome ($n = 17\ 806$); rezultate ponderate.

^b Pe baza chestionarului gospodăriilor și a chestionarului respondenților cu privire la activitatea principală curentă autodeclarată. În cazul în care activitatea principală este indicată ca fiind „inactiv”, sondajul a întrebat dacă persoana „a desfășurat vreo activitate în ultimele patru săptămâni pentru a câștiga niște bani”. Persoanele care oferă ajutor fără plată în cadrul întreprinderilor familiale sunt excluse.

^c Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Astfel, rezultatele bazate pe 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe baza celulelor cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

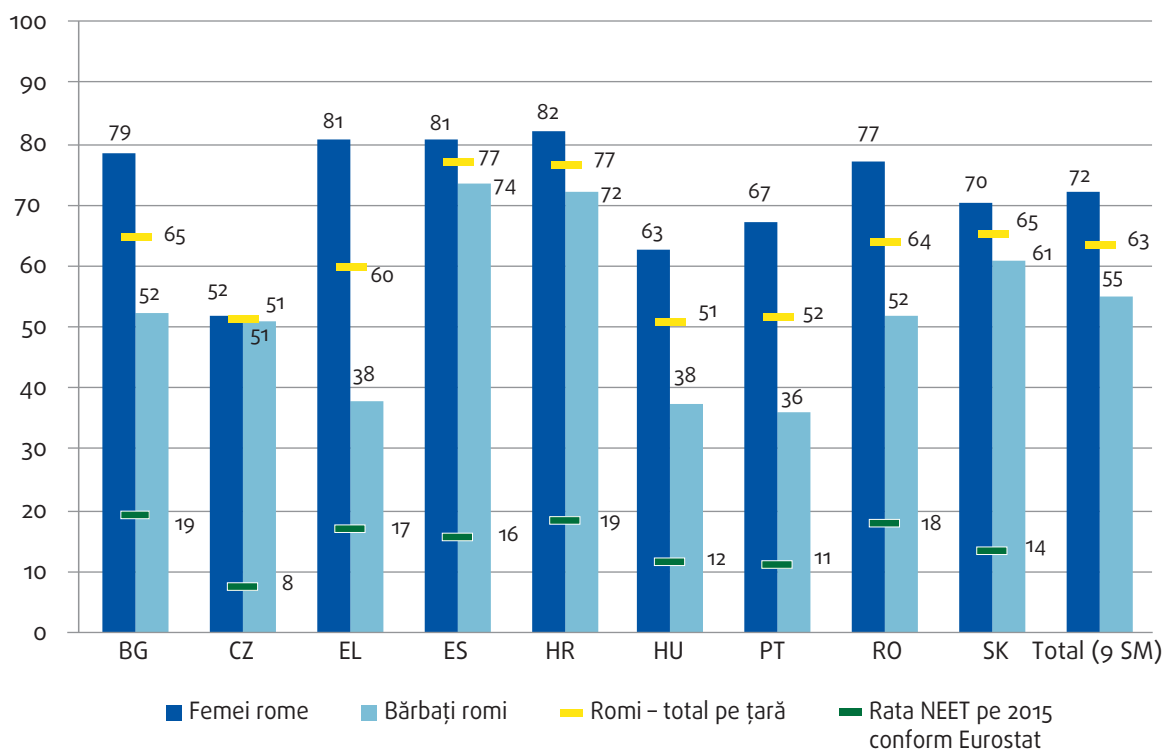
Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

2.2.3. Tinerii care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională

Eurostat publică anual cifrele pentru persoanele cu vârsta între 15 și 24 de ani care „nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională” (NEET). Acesta este un indicator important pentru ponderea tinerilor al căror nivel de studii încheiat este o formă de studii gimnaziale și care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională.

Un indicator similar calculat pentru romii cu vârsta între 16 și 24 de ani pe baza EU-MIDIS II arată că proporția tinerilor romi care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională continuă ca activitate principală este, în medie, de 63 % – comparativ cu 12 % din populația generală din aceeași grupă de vârstă în UE-28²⁵. Decalajul dintre tinerii romi și populația generală este deosebit de mare în Republica Cehă, unde ponderea romilor care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională este de șase ori mai mare decât cea a populației generale (Figura 6).

Figura 6: Tinerii romi cu vârsta între 16 și 24 de ani care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională ca activitate principală, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: a Dintre toate persoanele cu vârsta între 16 și 24 de ani în gospodăriile romi (n = 4 189); rezultate ponderate.
 b Pe baza chestionarului gospodăriilor și a chestionarului respondenților cu privire la activitatea principală curentă autodeclarată.
 c Eurostat, rata NEET pe 2015: edat_lfse_20 (descărcare 13.10.2016). Procentul populației cu vârsta între 15 și 24 de ani care nu este angajată și nu este cuprinsă în activități educaționale sau de formare, pe baza conceptului ILO.
 Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, rata NEET 2015, Populația generală.

25 Comparabilitatea între EU-MIDIS II și rata NEET potrivit Eurostat este limitată din cauza definiției diferite și a diferitelor grupe de vârstă. Luarea în considerare a tinerilor de 15 ani ar prezenta valori mai mici cu câteva puncte procentuale pentru cei care nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională. Rata NEET potrivit Eurostat se bazează pe conceptul ILO, care se referă la prestarea unei activități timp de cel puțin o oră în ultima săptămână, în timp ce EU-MIDIS II a adresat întrebări cu privire la activitatea principală autodeclarată.

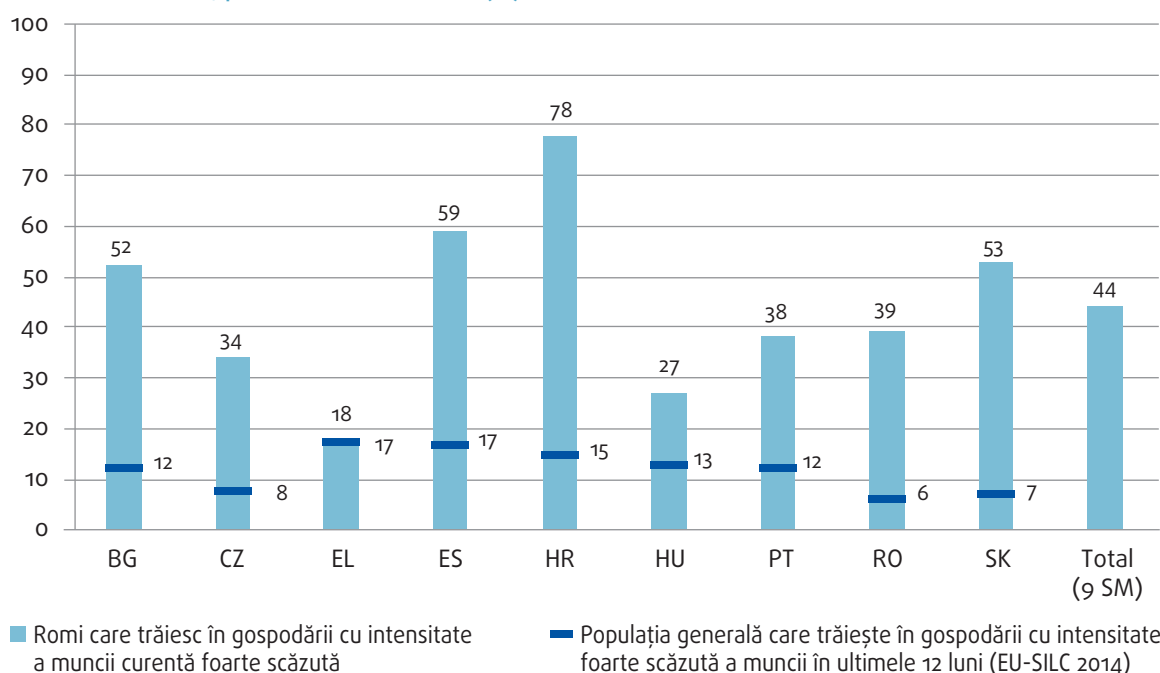
Rezultatele arată, de asemenea, o disparitate de gen substanțială. În medie, în cele nouă țări cuprinse în sondaj, 72 % din femeile de etnie romă cu vârsta între 16 și 24 de ani nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ, în comparație cu 55 % din tinerii bărbați de etnie romă. Disparitatea de gen este cea mai ridicată în Grecia, Portugalia și Ungaria. În Grecia, 81 % din femeile de etnie romă cu vârsta între 16 și 24 de ani nu au un loc de muncă și nici nu urmează o formă de învățământ sau de formare profesională, în comparație cu 38 % din tinerii bărbați de etnie romă. Această pondere se ridică la 67 % în Portugalia și la 63 % în Ungaria în rândul tinerelor de etnie romă și la 36 % și, respectiv, 38 % în rândul bărbaților de etnie romă din aceeași grupă de vârstă.

2.2.4. Intensitatea de lucru scăzută a gospodăriilor

O componentă a indicatorului principal de incluziune socială „persoane expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială” stabilit în *strategia Europa 2020* este „persoane care trăiesc în gospodării cu intensitate foarte scăzută a muncii”.

Intensitatea muncii este raportul dintre numărul de membri ai gospodăriei de vârstă activă – între 18 și 59 de ani, cu excepția persoanelor cu vârsta între 18 și 24 de ani care studiază – care lucrează în prezent și numărul total de persoane de vârstă activă din gospodărie. Intensitatea

Figura 7: Romi cu vârsta între 0 și 59 de ani care locuiesc în gospodării cu o intensitate a muncii curente scăzută, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

- Note:
- ^a Dintre toate persoanele cu vârsta cuprinsă între 0 și 59 de ani în gospodăriile rome ($n = 33\ 785$); rezultate ponderate.
 - ^b Persoanele care trăiesc în gospodării cu intensitate foarte scăzută a muncii sunt definite ca persoane de toate vârstele (0-59) care trăiesc în gospodării în care membrii gospodăriei de vârstă activă (18-59) au lucrat mai puțin de 20 % din potențialul total al acestora, în funcție de statutul din punctul de vedere al activității curente.
 - ^c Rata scăzută a intensității muncii pe 2014 conform Eurostat: *ilc_lvgl11* (descărcare 13.9.2016). Persoanele care trăiesc în gospodării cu intensitate a muncii foarte scăzută sunt definite ca persoane de toate vârstele (0-59) care trăiesc în gospodării în care membrii de vârstă activă (18-59) au lucrat mai puțin de 20 % din potențialul total al acestora în ultimele 12 luni.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014, Populația generală.

muncii este definită ca „scăzută” când este sub 20 % din totalul potențial al gospodăriei²⁶.

Rezultatele, în pofida comparabilității limitate, arată un decalaj mare între romi și populația generală în toate țările cuprinse în sondaj, cu excepția Greciei (Figura 7). În medie, 44 % din romii trăiesc în gospodării cu intensitate scăzută a muncii, calculată ca o aproximare brută a indicatorului Eurostat din 2014. În comparație, 11 % din rezidenții UE-28 locuiesc în gospodării cu intensitate scăzută a muncii conform acestui indicator. Cea mai mică diferență față de populația generală poate fi observată în Grecia (18 % față de 17 %), ceea ce poate fi explicat prin procentul mare de romi care desfășoară activități independente. În schimb, cel mai mare decalaj se observă în Croația (78 % față de 15 %) și în Slovacia (53 % față de 15 %).

2.3. Educația

Dreptul la educație este protejat în conformitate cu articolul 28 din Convenția ONU privind drepturile copilului – ratificată de toate statele membre ale UE – în temeiul articolului 14 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Statele membre ale UE sunt obligate să se asigure că toți copiii se bucură de acces egal la educație, în special în învățământul obligatoriu. Potrivit UNESCO, persoanele care nu au absolvit cel puțin învățământul obligatoriu se confruntă cu un risc ridicat de a trăi în sărăcie și au posibilități limitate de a dezvolta abilități de învățare și de a-și atinge potențialul maxim²⁷.

Recomandarea Consiliului din 2013 identifică accesul la educație ca arie tematică cheie. Aceasta recomandă ca statele membre ale UE să ia măsuri eficiente pentru a garanta egalitatea de tratament și accesul deplin la educație tradițională și de calitate pentru băieții și fetele de etnie romă și să se asigure că toți elevii romi termină cel puțin studiile obligatorii. Indicatorii prezentați în această secțiune reflectă măsurile-cheie propuse în recomandare.

26 Se limitează comparabilitatea cu intensitatea muncii, astfel cum este definită de Eurostat, care este raportul dintre numărul de luni pe care membrii gospodăriei de vârstă activă (persoane cu vârsta între 18 și 59 de ani, cu excepția copiilor aflați în întreținere și a tinerilor cu vârsta între 18 și 24 de ani) le-au lucrat în anul de referință al venitului și numărul total de luni în care aceiași membri ai gospodăriei ar fi putut lucra, teoretic. Pentru persoanele care au declarat că au lucrat cu fracțiune de normă, numărul de luni lucrate în roluri echivalente cu normă întreagă este estimat pe baza numărului de ore lucrate, de obicei, la momentul interviului. Definiția utilizată pentru EU-MIDIS II oferă doar informații cu privire la situația actuală și nu ia în considerare munca cu normă întreagă/cu fracțiune de normă; prin urmare, s-ar putea subestima intensitatea scăzută a muncii.

27 UNESCO (2010), p. 155.

2.3.1. Participarea la educație

Educația preșcolară

Educația și dezvoltarea timpurie reprezintă un factor important al viitoarelor oportunități apărute de-a lungul vieții. Un început egal în viață pentru copiii romi, comparativ cu colegii lor de altă etnie, este esențial pentru ruperea ciclului de transmitere a sărăciei între generații²⁸. Cadrul strategic al UE pentru cooperare în domeniul educației și formării profesionale – Educație și formare profesională 2020 (ET 2020) – recunoaște potențialul educației și îngrijirii copiilor preșcolari în abordarea provocărilor legate de incluziunea socială și economică. S-a stabilit un nivel de referință pentru a se asigura că cel puțin 95 % din copiii cu vârsta între patru ani și vârsta de școlarizare în învățământul primar obligatoriu sunt cuprinși în învățământul preșcolar²⁹.

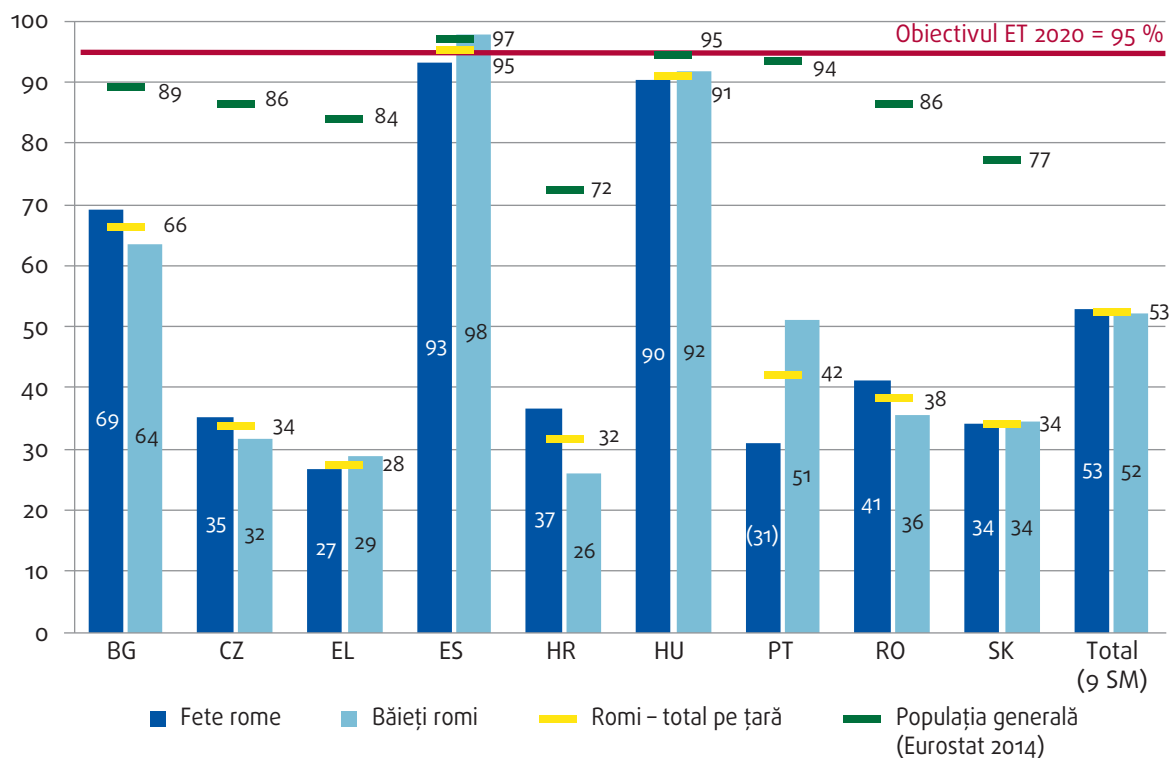
Rezultatele EU-MIDIS II arată că, din cele nouă țări cuprinse în sondaj, doar Spania (95 %) și Ungaria (91 %) au rate de participare care se apropie de obiectivul ET 2020 (Figura 8). În celelalte țări, cu excepția Bulgariei (66 %), mai puțin de jumătate din copiii cu vârsta între patru ani și vârsta de școlarizare obligatorie sunt cuprinși în învățământul preșcolar.

În comparație cu sondajul privind romii din 2011, rezultatele EU-MIDIS II sugerează o creștere a ratelor de participare în toate țările, cu excepția Portugaliei și a României. Cu toate acestea, ratele respective nu corespund nivelului de referință al UE pentru 2020 privind educația preșcolară și sunt cu mult sub ratele populației generale.

28 Banca Mondială (2012).

29 Eurostat (2016).

Figura 8: Copii cu vârsta între 4 ani și vârsta de școlarizare obligatorie (specifică țării) cuprinși în învățământul preșcolar, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c, d}

- Note:
- ^a Dintre toate persoanele cu vârsta cuprinsă între 4 ani și vârsta de școlarizare obligatorie în gospodăriile rome ($n = 1\,776$); rezultate ponderate.
 - ^b Întrebarea din sondaj completată de respondent pentru toți copiii în cazul în care aceștia frecventează în mod regulat instituții publice sau private de îngrijire a copiilor (inclusiv creșă, grădiniță etc.).
 - ^c Diferite grupe de vârstă pentru participarea la învățământul preșcolar în diferite țări: 4-6 ani în Bulgaria și Croația, 4-5 ani în restul țărilor³⁰. Vârsta se calculează anual; prin urmare, cifrele nu iau în considerare începerea mai devreme sau mai târziu a educației primare a unui copil anume.
 - ^d Eurostat: Obiectivul în domeniul educației și formării pentru 2020 –educ_uoe_enra10 (descărcat 20.10.2016) utilizând date din registrele unităților de învățământ.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat 2014, Populația generală.

Vârsta învățământului obligatoriu

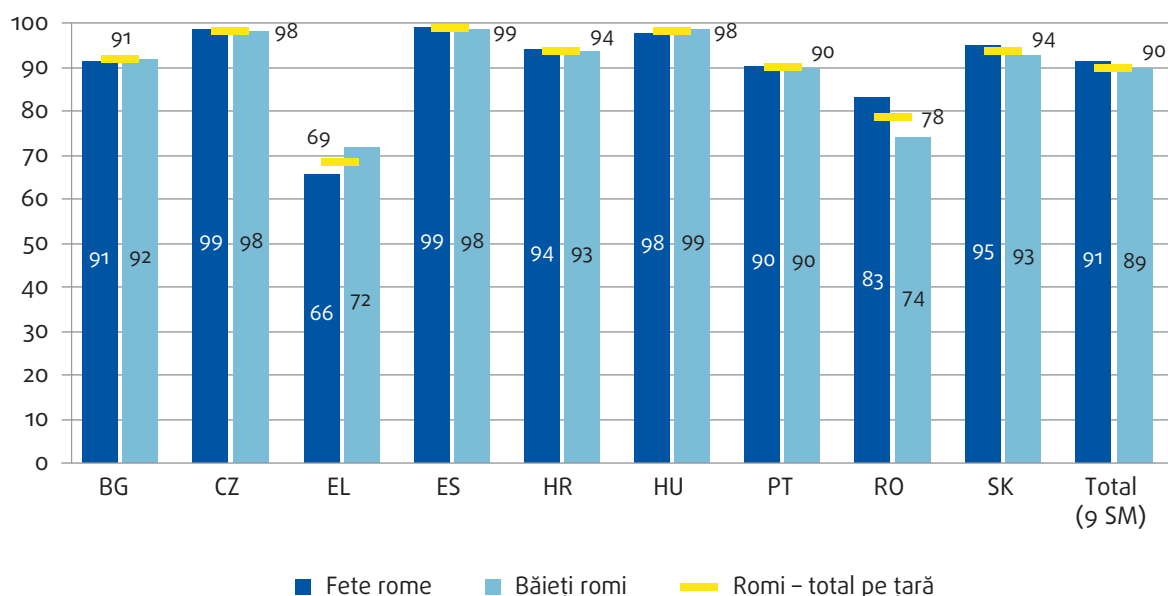
Legea prevede că toți copiii care se încadrează în vârsta definită ca „vârsta de școlarizare obligatorie” trebuie să meargă la școală. În trei din cele nouă țări vizate, aproape toți copiii rome care ar trebui să fie încadrați în învățământ (preșcolar, primar, gimnazial sau liceal) merg la școală – 99 % în Spania, 98 % în Republica Cehă și 98 % în Ungaria (Figura 9). În România și în Grecia, ponderea copiilor rome care au vârsta de școlarizare obligatorie care merg la școală este de 77 % și, respectiv, de 69 %. Comparativ cu sondajul privind romii din 2011, EU-MIDIS II constată rate de înscriere puțin mai mari în învățământul obligatoriu în majoritatea țărilor – cu excepția României și

a Slovaciei, în cazul căruia nu există modificări substanțiale. Croația nu a fost inclusă în sondajul privind romii din 2011; datele EU-MIDIS II arată că ratele de participare la învățământul obligatoriu (94 %) sunt peste medie în comparație cu celelalte țări cuprinse în sondaj.

Cu toate acestea, ratele de participare prezentate în Figura 9 nu dezvăluie imaginea completă. În afară de „participarea” la învățământul obligatoriu, este important ca acești copii să frecventeze cursurile școlare la nivelul corespunzător vârstei lor. Tabelul 3 sugerează că acest lucru nu este întotdeauna valabil în toate țările cuprinse în sondaj.

³⁰ Comisia Europeană/EACEA/Eurydice (2015).

Figura 9: Copii de vârstă de școlarizare obligatorie (specifică țării) care participă la educație, pe state membre ale UE (%)^{a, b}

Note: ^a Dintre toate persoanele de vârstă școlară obligatorie specifică țării în gospodăriile rome (n = 7 364); rezultate ponderate.

^b Diferite grupe de vârstă pentru vârstă școlară obligatorie valabilă în țările vizate pentru anul școlar 2015/2016 - vârsta de începere în ani: 7 (BG), 6 (CZ, ES, HR, PT, RO, SK) și 5 (EL, HU); vârsta de încheiere - 17 (PT), 16 (RO), 15 (BG, ES, HU, SK) și 14 (CZ, EL, HR) [Sursa: Comisia Europeană/EACEA/Eurydice (2015)]. Vârsta se calculează anual, prin urmare, cifrele nu iau în considerare începerea mai devreme sau mai târziu a educației primare a unui copil anume.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Tabelul 3: Ratele de înscriere a romilor în nivelul educațional respectiv, în comparație cu populația generală, pe grupe de vârstă și state membre ale UE (%)^{a, b}

Statul membru al UE	Vârsta ^c	Nivel de educație (ISCED 2011) ^g	Romii			Populația generală ^f	
			Rata netă de înscriere ^d	Rata totală de înscriere ^e	Nu participă la niciun nivel educațional	Rata netă de înscriere	Rata totală de înscriere
BG	7-14	ISCED 1+2	89	93	7	88	95
	15-18	ISCED 3	40	57	43	83	87
	19-24	ISCED 4+	-	-	97	37	41
CZ	7-14	ISCED 1+2	89	98	(2)	86	93
	15-18	ISCED 3	45	67	33	81	96
	19-24	ISCED 4+	-	-	93	35	47
EL	7-14	ISCED 1+2	69	73	27	95	95
	15-17	ISCED 3	(9)	21	79	88	94
	18-24	ISCED 4+	-	-	97	36	43
ES	7-14	ISCED 1+2	89	99	(1)	95	95
	15-17	ISCED 3	20	44	56	78	94
	18-24	ISCED 4+	-	6	94	34	51

Tabelul 3:

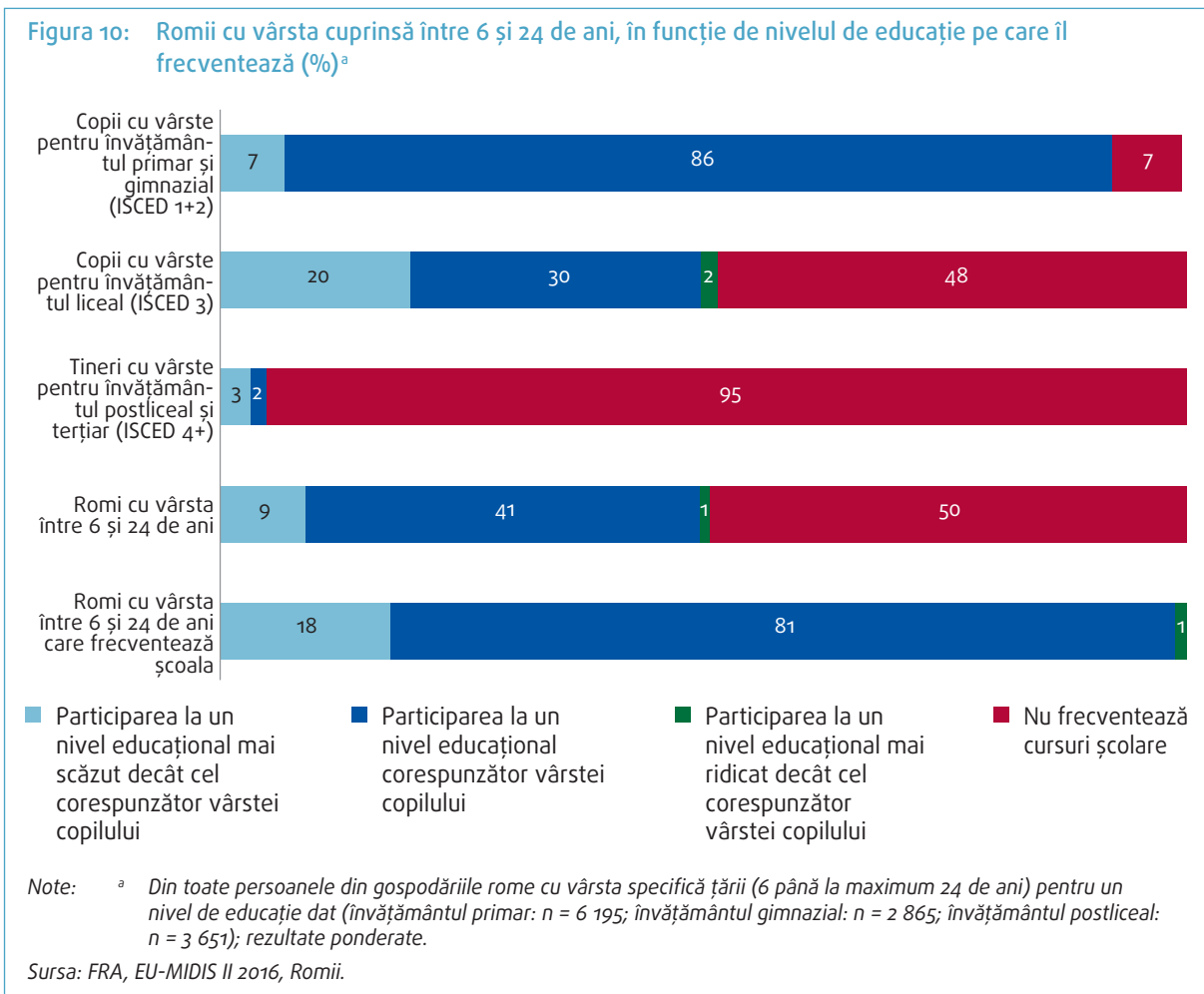
Statul membru al UE	Vârsta ^c	Nivel de educație (ISCED 2011) ^g	Romi			Populația generală ^f	
			Rata netă de înscriere ^d	Rata totală de înscriere ^e	Nu participă la niciun nivel educațional	Rata netă de înscriere	Rata totală de înscriere
HR	7-14	ISCED 1+2	95	97	(3)	89	92
	15-18	ISCED 3	35	47	53	86	90
	18-24	ISCED 4+	-	-	94	40	51
HU	7-13	ISCED 1+2	86	99	(1)	77	88
	14-18	ISCED 3	28	59	41	72	93
	18-24	ISCED 4+	-	7	93	35	55
PT	7-14	ISCED 1+2	88	97	(3)	94	95
	15-17	ISCED 3	(20)	74	26	74	100
	18-24	ISCED 4+	-	-	96	28	45
RO	7-14	ISCED 1+2	77	85	15	85	89
	15-18	ISCED 3	22	34	66	80	87
	19-24	ISCED 4+	-	-	97	32	36
SK	7-14	ISCED 1+2	90	94	6	83	88
	15-18	ISCED 3	33	58	42	74	91
	18-24	ISCED 4+	-	6	94	33	50
Total (9 SM)		ISCED 1+2	86	93	7	90	93
		ISCED 3	30	52	48	79	92
		ISCED 4+	2	5	95	34	47

- Note:
- ^a Pentru romi: dintre toate persoanele din gospodăriile rome cu vârsta specifică țării (6 până la maximum 24 de ani), pentru un anumit nivel de educație ISCED 2011, țările valabile pentru anul școlar 2015/2016³¹ (învățământ primar: n = 6 195; învățământ secundar: n = 2 865; educație postliceală: n = 3 651). Pentru populația generală: calcule proprii pe baza datelor Eurostat: numărul absolut de copii cu vârste corespunzătoare nivelului respectiv de învățământ înscriși la acel nivel educațional [educ_uae_enrpo5, educ_uae_enrso2, educ_uae_enrso5, educ_uae_enrso8, educ_uae_enrto2] și numărul absolut de copii cu vârste corespunzătoare nivelului respectiv de învățământ [demo_pjan], toate descărcate la 19.10.2016.
- ^b Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Astfel, rezultatele bazate pe 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau bazate pe celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.
- ^c EU-MIDIS II nu a întrebat despre datele de naștere, dar a înregistrat vârstele în ziua interviului.
- ^d Rata netă de înscriere: ponderea copiilor de vârstă respectivă școlarizați la nivelul de studii corespunzător vârstei lor din numărul total de copii de această vârstă. Ratele nete de înscriere pentru învățământul postliceal și terțiar pentru romi din toate țările se bazează pe mai puțin de 20 de observații. Prin urmare, este prezentată numai o valoare totală pentru toate țările, care se bazează în continuare pe un număr redus de observații.
- ^e Rata totală de înscriere: ponderea copiilor de vârstă respectivă care participă la nivelul de învățământ corespunzător vârstei lor din numărul total de copii de această vârstă.
- ^f Calcule proprii pe baza datelor Eurostat din 2014.
- ^g Nivelurile de educație bazate pe *Clasificarea Internațională Standard a Educației* (ISCED) a UNESCO din 2011, dezvoltată pentru a facilita compararea statisticilor referitoare la educație și a indicatorilor între țări pe baza unor definiții uniforme, convenite la nivel internațional.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat 2014, Populația generală.

În ceea ce privește copiii care frecventează școala la alt nivel decât cel care ar trebui având în vedere vârsta lor – ce nivel de educație frecventează aceștia? Din datele prezentate în **Figura 10** reiese că jumătate din romii cu vârsta între 6 și 24 de ani nu frecventează școala. Dintre cei care frecventează școala, doar 1 % merg la școală la

un nivel mai ridicat decât cel corespunzător vârstei lor; 18 % urmează un nivel mai scăzut de educație decât cel corespunzător vârstei lor, fie pentru că au repetat clase, fie pentru că au început școala mai târziu, fie din ambele motive. Această pondere este cea mai mare (20 %) în rândul romilor cu vârste pentru învățământul liceal.

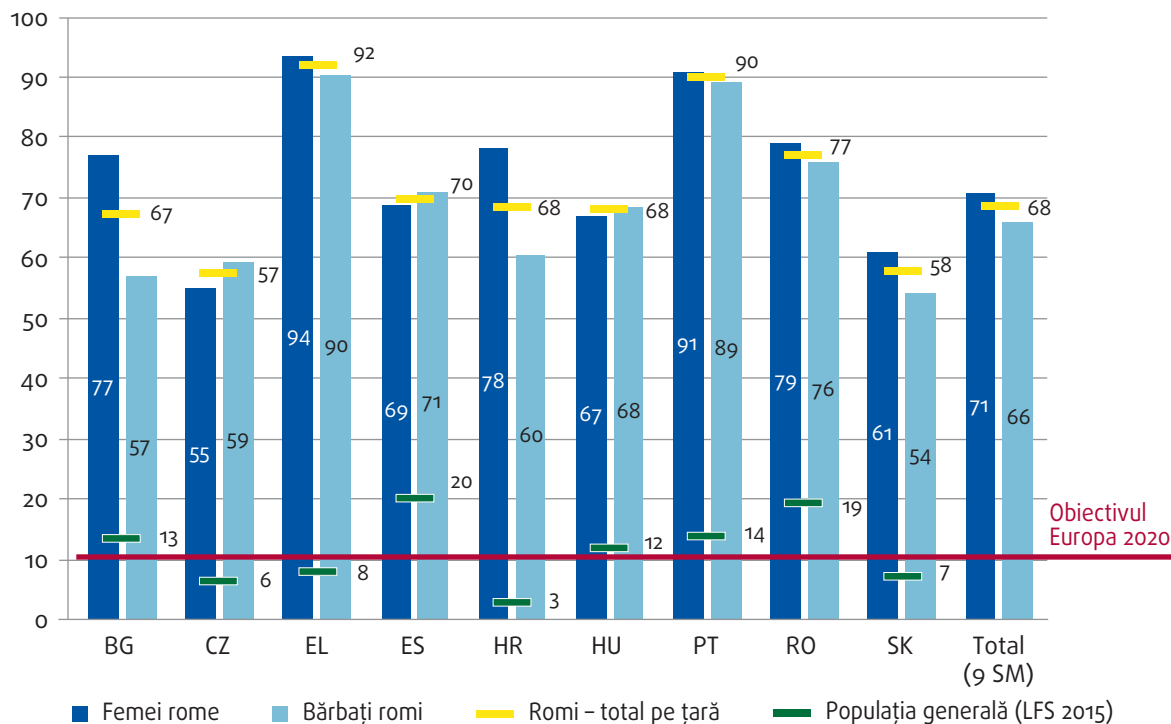

Persoanele care abandonează timpuriu sistemele de educație și de formare profesională

Persoanele care abandonează școala sunt cei „cu vârsta între 18 și 24 de ani, cu cel mult studii gimnaziale și care nu sunt încadrate în educație sau formare suplimentară”³². Obiectivul principal al strategiei Europa 2020 este reducerea proporției abandonului școlar din sistemele de educație și formare la mai puțin de 10 %. Rezultatele sondajului sugerează faptul că acest obiectiv ar putea fi imposibil de realizat până în 2020 pentru romii din toate țările cuprinse în sondaj (**Figura 11**).

32 A se vedea [pagina web](#) a Comisiei cu privire la acest subiect.

Figura 11: Persoanele care abandonează timpuriu sistemele de educație și formare^d, cu vârsta între 18 și 24 de ani, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

- Note:
- ^a Din toate persoanele cu vârsta între 18 și 24 de ani din gospodăriile rome ($n = 4\ 152$); rezultate ponderate.
 - ^b Pe baza chestionarului gospodăriei. Aceeași definiție utilizată pentru populația generală, cu excepția participării la educație non-formală sau la formare profesională. Aceasta nu a fost solicitată în cadrul EU-MIDIS II, dar este luată în considerare de către Eurostat pentru populația generală.
 - ^c Rata potrivit Eurostat pe 2015: *edaat_lfse_14* (descărcare 12.9.2016). Procentul din populație cu vârsta între 18 și 24 de ani care a terminat cel mult studii gimnaziale și nu este cuprinsă în educație sau formare suplimentară.
 - ^d Persoanele care abandonează școala și formarea denotă procentul populației cu vârsta între 18 și 24 de ani care a terminat cel mult studii gimnaziale (ISCED 2011 nivelurile 0, 1 sau 2) și nu este implicată în educație sau formare suplimentară. Există unele abateri de la definiția conform Eurostat. Eurostat include persoanele care nu sunt nici școlarizate și nici în formare profesională (nici formală, nici non-formală) în cele patru săptămâni care au precedat sondajul LFS. EU-MIDIS II întreabă despre „cei care frecventează cursuri școlare sau de formare profesională”, și nu în mod explicit despre educația non-formală.

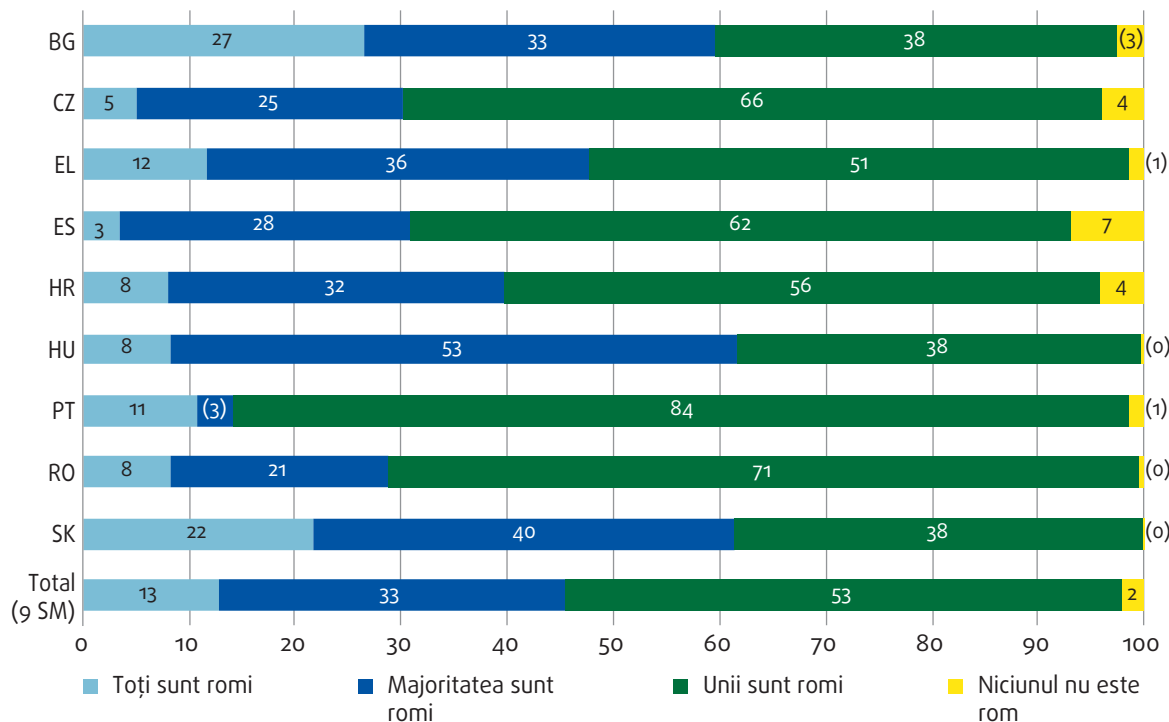
Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, Ancheta Forței de Muncă (LFS) 2015, Populația generală.

2.3.2. Segregarea în învățământ

Recomandarea Consiliului din 2013 prevede eliminarea segregării școlare. Nu există statistici oficiale privind segregarea școlară. Prin urmare, EU-MIDIS II a cerut respondenților să estimeze proporția romilor între colegii de clasă sau colegii de școală ai copiilor din gospodăriile lor, permițând calcularea indicatorilor indirecti pentru evaluarea nivelurilor de segregare în mediile educaționale. Rezultatele arată că proporția copiilor rome care frecventează școli în care toți colegii de școală sunt rome variază

de la 27 % în Bulgaria până la 3 % în Spania (Figura 12). Ponderea copiilor care frecventează astfel de școli este sub 10 % în Republica Cehă (5 %), Croația, România și Ungaria (8 % fiecare). În Slovacia (62 %), Ungaria (61 %) și Bulgaria (60 %), majoritatea copiilor rome frecventează școli în care toți sau majoritatea colegilor de școală sunt rome. Trebuie remarcat faptul că structura etnică a școlilor (suprareprezentarea copiilor dintr-un anumit grup etnic) poate reflecta demografia localității în care se află școala.

Figura 12: Segregarea școlară – concentrația de copii romi cu vârsta între 6 și 15 ani în școală, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: ^a Din toate persoanele cu vârsta între 6 și 15 ani din gospodăriile rome, care sunt școlarizate (n = 6 518); rezultate ponderate.
^b Întrebarea din sondaj completată de respondenți pentru toți copiii cu vârsta între 6 și 15 ani școlarizați: „Acum, vă rugăm să vă gândiți la școala [DENUMIRE] pe care o frecvențează. Câți dintre colegii de școală ai spune că sunt romi: toți, majoritatea, o parte din ei sau niciunul?”
^c Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Astfel, rezultatele bazate pe 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau bazate pe celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Segregarea în clase este similară cu segregarea școlară. Proportia de copii romi care merg la cursuri unde „toți colegii de clasă sunt romi” variază de la 29 % în Bulgaria până la 4 % în Spania. Considerând că clasele în care „majoritatea” colegilor de clasă sunt romi sunt considerate segregate, proporția copiilor care sunt în clase segregate variază de la 63 % în Slovacia până la 19 % în Portugalia³³.

Canalizarea copiilor romi spre școli pentru copii cu nevoi speciale este o formă specifică de segregare educațională. Astfel cum s-a explicat în chestionar, o „școală specială” este o școală pentru copii cu nevoi educaționale speciale. Aceasta se poate referi la o școală care oferă educație copiilor cu deficiențe intelectuale, cu dizabilități

fizice sau de dezvoltare sau cu probleme de comportament. Recomandarea Consiliului din 2013 prevede încetarea plasamentelor inadecvate ale elevilor romi în astfel de școli. Această practică este deosebit de răspândită în Republica Cehă și în Slovacia: 16 % și, respectiv, 18 % din copiii romi cu vârsta între 6 și 15 ani școlarizați au frecventat școli speciale în 2016. Cele două țări au avut deja cea mai mare pondere de copii care frecvențează „școli speciale” în 2011. Sondajul privind romii din 2011 a întrebat dacă un copil a fost *vredat* la o școală sau clasă specială, care a fost în principal pentru romi, chiar dacă numai pentru o perioadă scurtă; EU-MIDIS II a întrebat despre frecvențarea *actuală* a școlilor speciale. Deși nu sunt în mod direct comparabile, datele pentru 2016 indică în mod clar un progres insuficient³⁴.

33 Comparația cu sondajul privind romii din 2011 este limitată, întrucât categoriile de răspuns incluse în sondajul din 2011 au fost: „toți sunt romi”, „mulți sunt romi”, „unii sunt romi”, „niciunul nu este rom” sau „mixt”. Categoria „mixt” a fost dificil de interpretat și, prin urmare, a fost eliminată din sondajul din 2016.

34 Această întrebare a fost adresată doar în Bulgaria, Republica Cehă, Croația, Grecia, România, Slovacia și Ungaria.

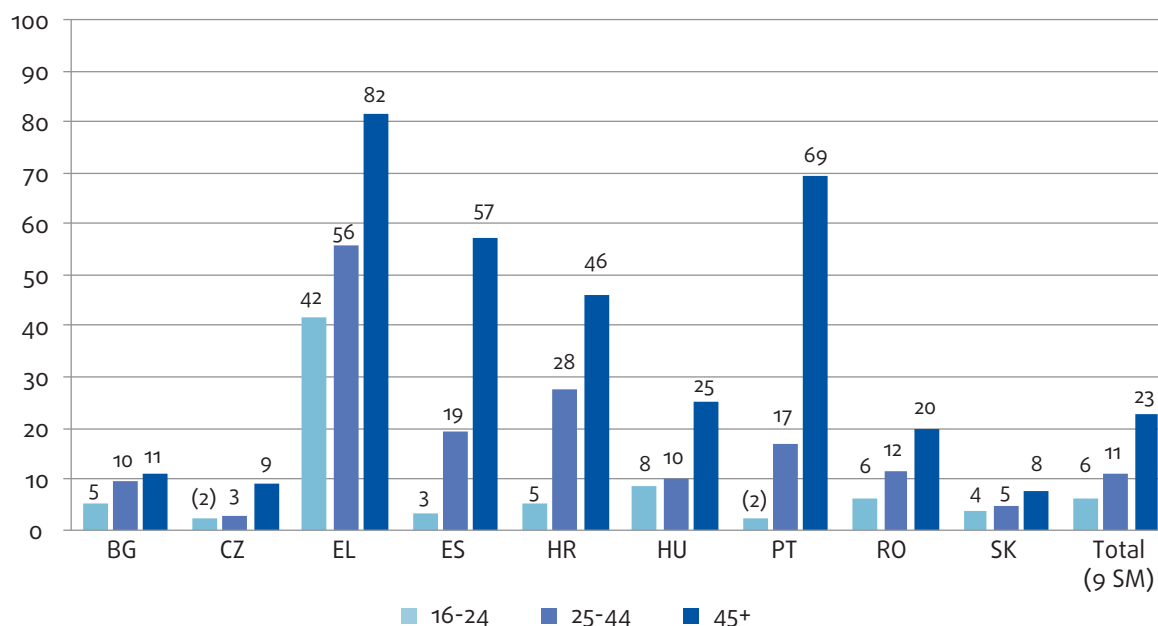
2.3.3. Nivelul de studii

Nicio educație formală finalizată

Rezultatele EU-MIDIS II indică niveluri persistente de rezultate școlare slabe în rândul populației rome. Cea

mai mare pondere de rome fără nicio educație formală în toate cele trei grupe de vârstă se găsește în Grecia (Figura 13). De asemenea, proporții ridicate pot fi observate în Portugalia, Spania și Croația, în timp ce sondajul a constatat proporții reduse în Republica Cehă, Slovacia și Bulgaria.

Figura 13: Romii care nu au terminat niciun nivel de educație formală (ISCED 0), pe grupe de vârstă și pe state membre ale UE (%)^{a, b, c, d}

Note: ^a Dintre toate persoanele cu vârsta peste 16 ani în gospodăriile rome (n = 21 896); rezultate ponderate.
^b Întrebarea din sondaj completată de respondenți pentru toți copiii de 16 ani: „Care este cel mai înalt nivel de studii [DENUMIRE] pe care l-a încheiat?”
^c Clasificarea ISCED 2011 utilizată.
^d Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Astfel, rezultatele bazate pe 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe baza celulelor cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

2.4. Sănătatea

În martie 2014, al treilea program multianual de acțiune a UE în domeniul sănătății – „Sănătate pentru creștere economică”³⁵ – a fost adoptat pentru perioada 2014-2020, făcând legătura între sănătate și prosperitatea economică, întrucât sănătatea influențează rezultatele economice. Recomandarea Consiliului din 2013 solicită măsuri eficiente pentru a asigura accesul egal la serviciile medicale disponibile în mod universal pentru rome.

2.4.1. Acoperirea asigurărilor de sănătate și nevoile nesatisfăcute de îngrijire medicală

Disponibilitatea asigurărilor de sănătate reprezintă un factor determinant major al accesului la sistemele de sănătate și este inclusă în mod explicit în Recomandarea Consiliului din 2013. Acoperirea asigurării este inclusă și în setul de indicatori europeni principali privind sănătatea (indicatorul 76)³⁶. EU-MIDIS II a întrebat respondenții dacă sistemul național de asigurare de bază respectivă le acoperea la acel moment cheltuielile de sănătate și dacă aveau o asigurare suplimentară de sănătate.

³⁵ Pentru mai multe informații, consultați [pagina web](#) a Comisiei cu privire la program.

³⁶ A se vedea [pagina web](#) a Comisiei Europene privind indicatorii.

Rezultatele arată că 95 %-98 % din romii din Spania, Portugalia și Slovacia sunt acoperiți de sistemul național de asigurări de sănătate de bază sau de o asigurare suplimentară (Figura 14). În schimb, doar 45 % din romii din Bulgaria și 54 % din romii din România au indicat că dețin o astfel de acoperire.

Prin comparație, conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)³⁷, gradul de acoperire al asigurărilor de sănătate pentru populația generală variază de la 94 % până la 100 % în Republica Cehă, Portugalia, Slovacia, Spania și Ungaria; în Grecia, 86 % din populația generală este acoperită de o asigurare de sănătate publică sau privată³⁸.

Diferențele în ceea ce privește ponderea romilor acoperiți de asigurări de sănătate între sondajul privind romii din 2011 și prezentul sondaj sunt relativ mici. Bulgaria și România continuă să aibă cele mai mici rate de acoperire de o asigurare³⁹.

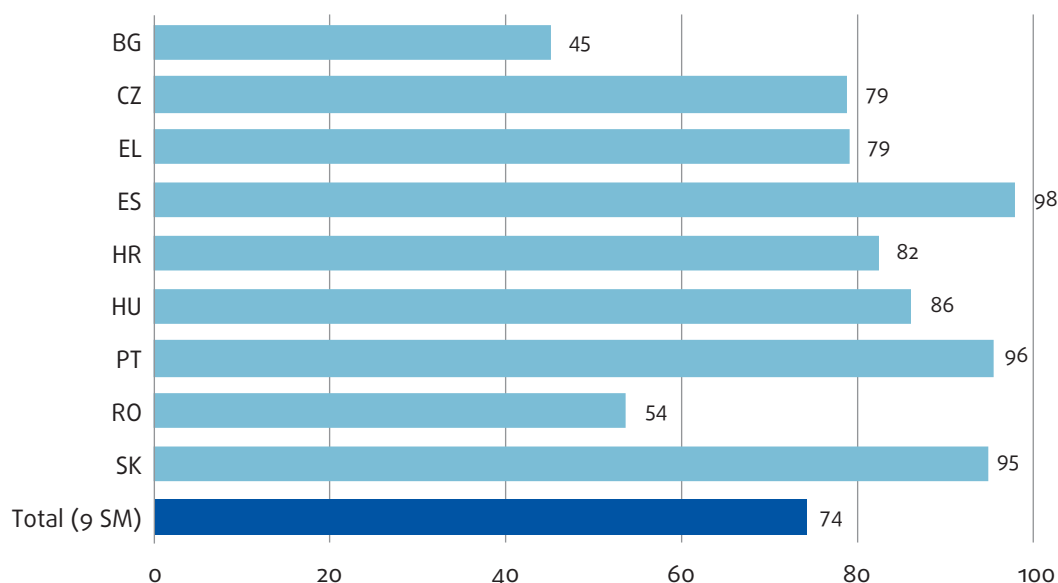
Sondajul a întrebat, de asemenea, dacă respondenții au avut nevoie de un examen medical sau de tratament

în ultimele 12 luni; în caz afirmativ, dacă au beneficiat de acest examen/tratament; iar, în cazul unui răspuns negativ, motivul pentru aceasta. În general, în funcție de țară, între 1 % și 7 % din respondenți au indicat că nu a fost posibil să obțină îngrijirea sau tratamentul necesar. Rezultatele pentru Republica Cehă, Portugalia, Spania și Ungaria – unde s-au înregistrat cele mai mici rate de nevoi de îngrijire medicală nesatisfăcute – sunt mai puțin fiabile, din cauza numărului mic de observații.

2.4.2. Limitări ale activității pe termen lung

EU-MIDIS II a întrebat respondenții dacă au resimțit limitări (severe sau nu) în activitățile obișnuite din cauza unei probleme de sănătate pe termen lung. Aceasta corespunde indicatorului 35 („limitări ale activității pe termen lung”) dintre indicatorii europeni principali de sănătate. „Rata de limitare a activității” raportată sugerează că, în Croația, Republica Cehă și Slovacia, aproximativ un rom din trei (33 %, 35 % și, respectiv, 34 %), indică faptul că activitățile cotidiene au fost limitate într-un fel – fie sever, fie într-o anumită măsură – de probleme de sănătate. În

Figura 14: Romii cu vârsta de cel puțin 16 ani care indică faptul că sunt acoperiți de sistemul național de asigurări de sănătate de bază și/sau de o asigurare suplimentară, pe state membre ale UE (%)^{a, b}

Note: ^a Dintre toți respondenții de etnie romă (n = 7 826), cu excepția celor care au refuzat să răspundă; rezultate ponderate.

^b Întrebare din sondaj: „[SISTEMUL NAȚIONAL DE ASIGURĂRI DE SĂNĂTATE DE BAZĂ] acoperă în prezent cheltuielile de îngrijire a sănătății? Aveți vreo asigurare suplimentară de sănătate?”

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

37 Eurostat nu furnizează date cu privire la acoperirea asigurărilor de sănătate în UE.

38 A se vedea pagina web a OCDE cu privire la statisticile despre starea de sănătate.

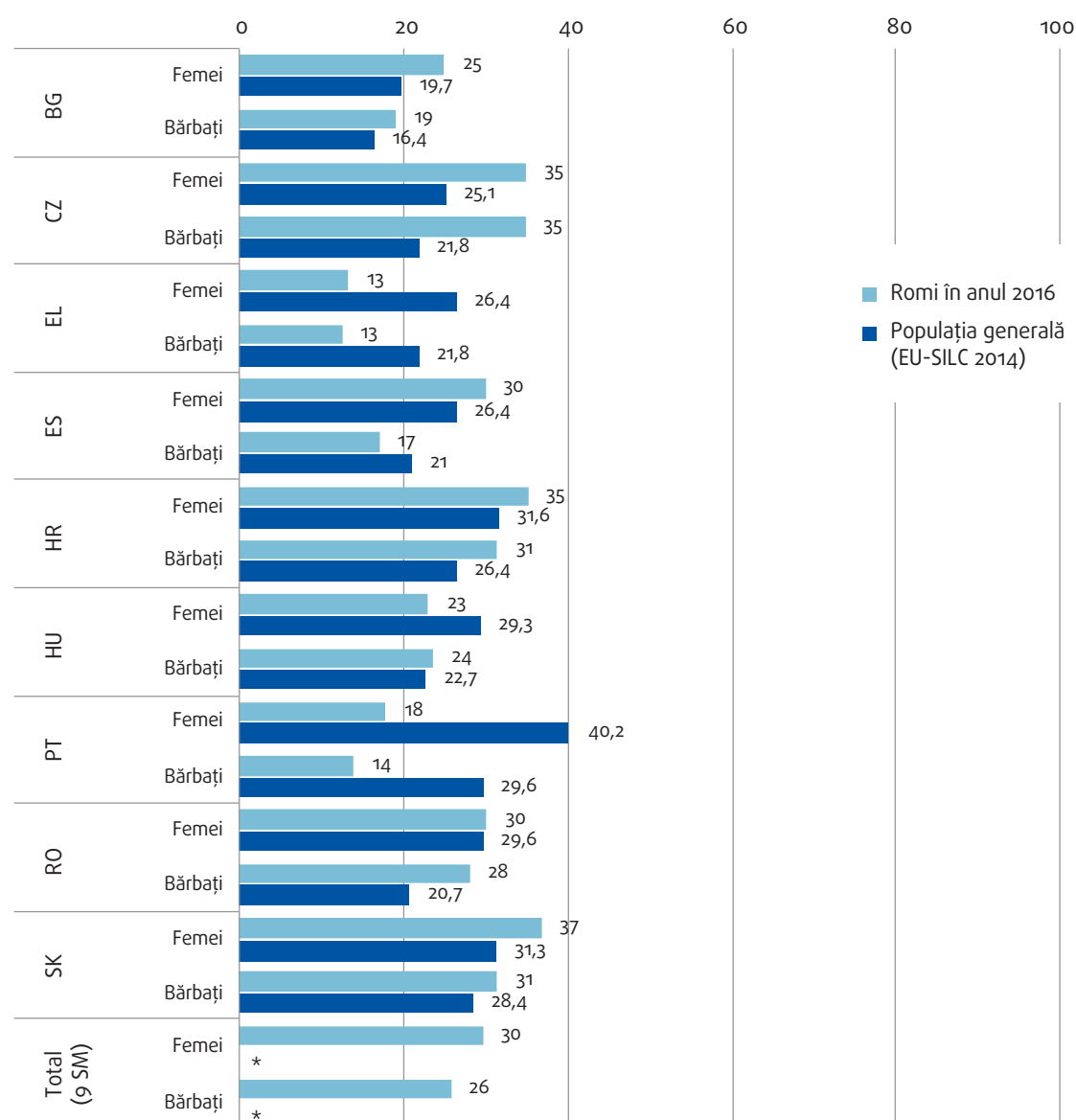
39 Sondajul privind romii din 2011 a întrebat: „Ai vreo formă de asigurare medicală în [țara vizată de sondaj]?”

Bulgaria, Ungaria, România și Spania, procentul romilor care indică limitări ale activității pe termen lung variază între 22 % și 29 %, în timp ce pentru romii din Grecia rata de limitare a activității este de 13 %, iar în Portugalia de 16 %.

În patru țări – Bulgaria, Republica Cehă, Croația și Slovacia – ponderea romilor care se confruntă cu limitări ale activității pe termen lung este mai mare decât

ponderea populației generale care se confruntă cu probleme similare. În România, acesta este cazul bărbaților de etnie romă, iar în Spania, al femeilor de etnie romă (Figura 15). De asemenea, în rândul romilor din șase țări din cele nouă cuprinse în sondaj, este mai probabil ca femeile să declare că au fost limitate sever sau într-o oarecare măsură în activitățile cotidiene din cauza unei probleme de sănătate – un model care poate fi observat și în populația generală. Cea mai mare diferență între

Figura 15: Limitările activității pe termen lung ale femeilor și bărbaților, romi și populația generală, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: * Nu se aplică.

^a Rezultatele EU-MIDIS II se bazează pe toți respondenții (n = 7 909), cu excepția celor care au refuzat să răspundă; rezultate ponderate. Aceeași definiție utilizată ca și pentru populația generală.

^b Rata potrivit Eurostat din 2014: [hlth_silc_06], descărcat la 20.10.2016. În baza de date Eurostat, rezultatul pentru limitări ale activității bărbaților în Republica Cehă a fost marcat ca având o fiabilitate scăzută.

^c Include respondenți care declară că, în ultimele șase luni, activitățile lor cotidiene au fost „sever limitate” sau „limitate, dar nu sever” din cauza unei probleme de sănătate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014, Populația generală.

experiențele femeilor și cele ale bărbaților se înregistrează în Spania, unde 17 % din bărbații de etnie romă declară că au fost limitați în activitățile cotidiene, în timp ce aproape o femeie din trei (30 %) consideră că problemele de sănătate i-au limitat activitățile într-un anumit fel. Dimpotrivă, în Grecia, Republica Cehă și Ungaria, există o diferență mică sau nicio diferență între femeile și bărbații de etnie romă.

2.5. Locuințele

Accesul la locuință este un drept fundamental al omului. PIDESC garantează dreptul la locuință adecvată. Directiva privind egalitatea rasială (2000/43/CE) oferă protecție și garanții în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește accesul și furnizarea de produse și servicii, inclusiv locuințe. Accesul la locuințe în condiții de siguranță cu infrastructură de bază este un aspect central al incluziunii sociale. Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale ia act de faptul că „excluziunea de la locuință reprezintă una dintre formele extreme de sărăcie și precaritate, care [...] riscă să lase gospodăriile nu numai fără încălzire sau reducere a temperaturii dar și fără apă caldă, lumină și alte necesități domestice esențiale”⁴⁰. Furnizarea de locuințe sociale, adecvate și la prețuri accesibile este în primul rând responsabilitatea politicilor naționale și regionale. Recomandarea Consiliului din 2013 invită statele membre să elaboreze măsuri mai eficiente pentru a elimina segregarea spațială, să promoveze accesul nediscriminatoriu la locuințe sociale, precum și să asigure accesul la utilități publice și infrastructură pentru locuințe, în conformitate cu cerințele legale naționale⁴¹. Obiectivele de dezvoltare durabilă 6 și 11 ale ONU reflectă, de asemenea, în mod vizibil problemele legate de locuințe, iar unele dintre țintele lor sunt deosebit de relevante pentru romii⁴².

Scopurile și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU

Obiectivul 6: Asigurarea accesului la apă și instalații sanitare pentru toți

Ținta 1: Până în 2030, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru toți.

Ținta 2: Până în 2030, realizarea accesului la instalații sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți și eliminarea defecării publice, acordând o atenție deosebită nevoilor femeilor și fetelor și ale persoanelor aflate în situații vulnerabile.

Obiectivul 11: Orașe și localități favorabile incluziunii, sigure, reziliente și durabile

Ținta 1: Până în 2030, asigurarea accesului pentru toți la locuințe adecvate, în condiții de siguranță și la prețuri accesibile și la servicii de bază și modernizarea cartierelor sărace.

2.5.1. Disponibilitatea spațiului

Disponibilitatea spațiului personal suficient la domiciliu este un indicator-cheie al calității locuințelor. Eurostat măsoară calitatea locuințelor și verifică în special rata supraaglomerării, care măsoară spațiul disponibil pentru membrii familiei, luând în considerare mărimea gospodăriei și vârstele membrilor săi și situația familială⁴³. EU-SILC măsoară, de asemenea, numărul mediu de camere pe persoană în raport cu statutul de ocupare a locuințelor și tipul locuinței. Acest indicator poate fi comparat cu constatările EU-MIDIS II cu privire la gospodăriile rome. Rezultatele sugerează că spațiul insuficient rămâne o problemă în gospodăriile rome, ceea ce contribuie la privarea severă de locuințe. Rezultatele arată diferențe considerabile între romii și populația generală (Figura 16).

Comparativ cu sondajul privind romii din 2011, toate țările și-au îmbunătățit indicatorul „disponibilitatea spațiului”. Cele mai mari îmbunătățiri pot fi observate în România, Portugalia și Spania.

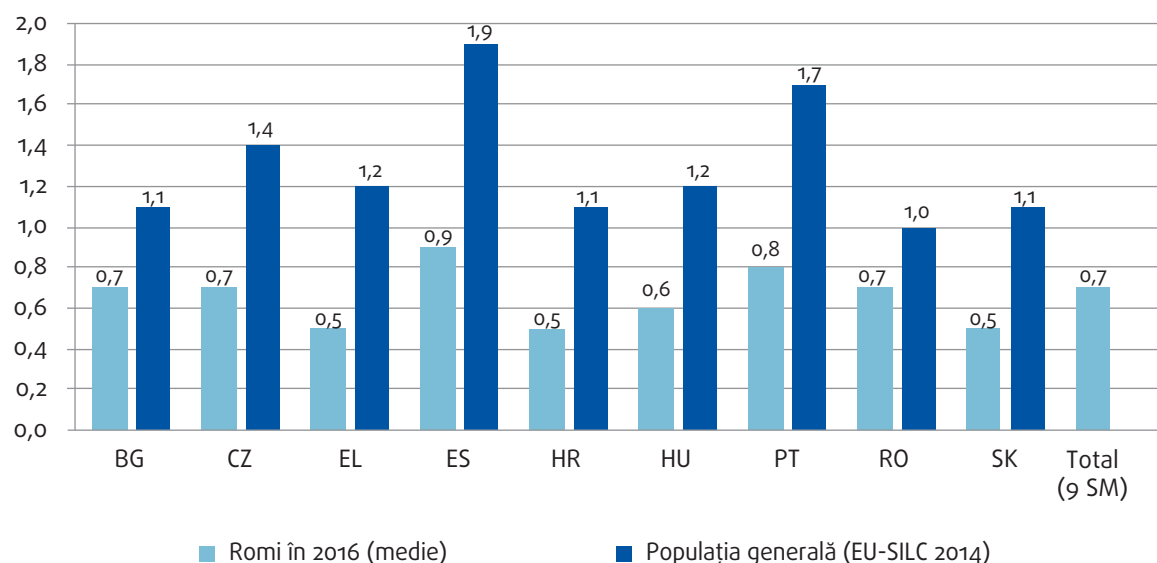
40 Comisia Europeană (2010), p. 5.

41 A se vedea Recomandarea Consiliului din 2013, p. 4.

42 A se vedea ODD-6 și ODD-11.

43 Pentru o explicație a statisticilor Eurostat privind locuințele, a se vedea [site-ul web](#) al Comisiei.

Figura 16: Numărul mediu de camere pe persoană în gospodărie, romi și populația generală (medie)^{a, b}, pe state membre ale UE

Note: ^a Toate persoanele care locuiesc în gospodării rome ($n = 33\ 648$); rezultate ponderate.

^b În funcție de valoarea medie a numărului de camere pe persoană în gospodărie (fără bucătărie); pentru populația generală, pe baza datelor Eurostat, EU-SILC 2014 [ilc_lvh003, descărcare 8.9.2016].

Surse: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014, Populația generală.

2.5.2. Accesul la utilități publice și utilități de bază pentru locuințe

Privarea de locuințe este evaluată prin diverși indicatori ai deficiențelor în materie de locuințe. Printre aceștia se numără lipsa de instalații sanitare de bază, cum ar fi baie, duș și toaletă cu apă curentă în interior; și starea generală a locuinței, cum ar fi un acoperiș spart sau casa este prea întunecată sau are mușcagii în pereți sau în ramele ferestrelor.

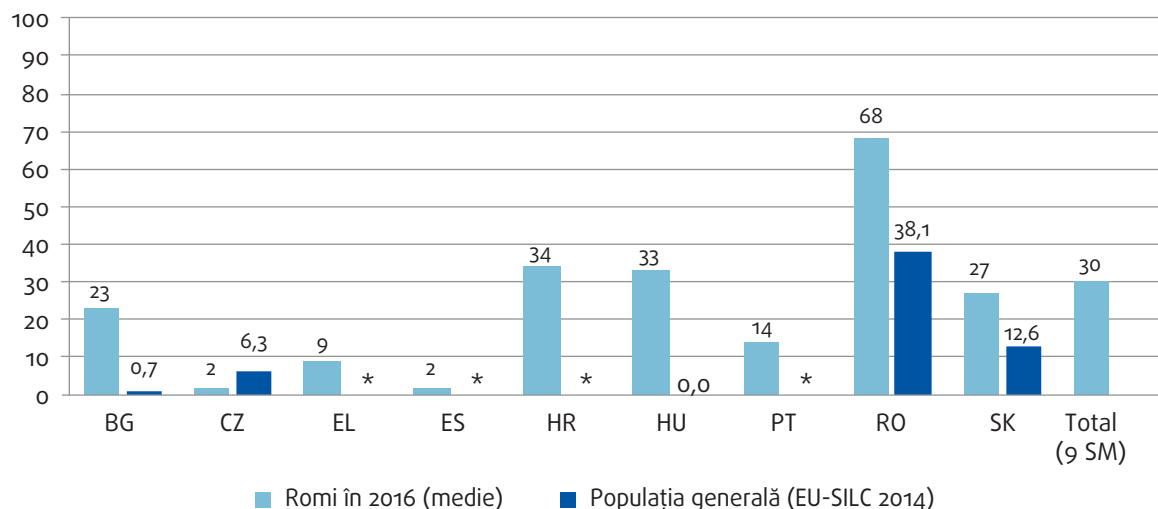
Accesul la electricitate este un indicator-cheie de incluziune socială, întrucât este esențial pentru activități zilnice precum curățenia și gătitul și pentru furnizarea de lumină astfel încât copiii să își poată face temele. Rezultatele EU-MIDIS II arată o ușoară îmbunătățire în comparație cu rezultatele sondajului privind romii din 2011. Aproape toți romii locuiesc în gospodării alimentate cu energie electrică în Bulgaria, Republica Cehă, Spania și Ungaria (97 %-98 %); acesta este cazul pentru 88 % din romi în Portugalia și pentru 89 % din romi în Grecia. În toate cele nouă state membre, ponderea populației generale cu acces la electricitate este de aproape 100 %.

Situația este mai gravă în ceea ce privește accesul la apă potabilă curată printr-o racordare la un sistem de alimentare cu apă cu acces public. Rezultatele EU-MIDIS II arată

că, cu excepția Republicii Ceha și a Spaniei, ponderea romilor care locuiesc în gospodării fără apă curentă în interiorul locuinței lor este mult mai mare decât în populația generală (Figura 17). Pentru romi, această pondere variază de la 9 % în Grecia până la 68 % în România. În comparație cu rezultatele sondajului privind romii din 2011, situația pare să se fi îmbunătățit în Slovacia, Bulgaria, Grecia și România.

Deși mulți romi locuiesc în gospodării fără apă curentă în interiorul locuinței în cele nouă state membre ale UE vizate, un procent și mai mare locuiesc în gospodării fără toaletă și duș sau baie în interiorul locuinței. Această rată variază de la 17 % în Portugalia până la 44 % în Bulgaria și 79 % în România. Gospodăriile rome cel mai puțin lipsite de utilități de salubritate de bază sunt în Republica Cehă (4 %) și Spania (1 %). Conform datelor Eurostat, în șapte din cele nouă state membre – Republica Cehă, Grecia, Spania, Croația, Ungaria, Portugalia și Slovacia – aproape întreaga populație generală trăiește în gospodării cu aceste utilități. În schimb, în Bulgaria și România, aproximativ 12 % și, respectiv, 31,2 % din populația generală nu au acces nici la aceste utilități (Figura 18). Cu toate acestea, situația romilor este mult mai gravă. În comparație cu 2011, s-a observat o îmbunătățire în Bulgaria, Republica Cehă, România și Slovacia.

Figura 17: Romi care trăiesc în gospodării fără apă curentă în interiorul locuinței, în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: * Nu se aplică.

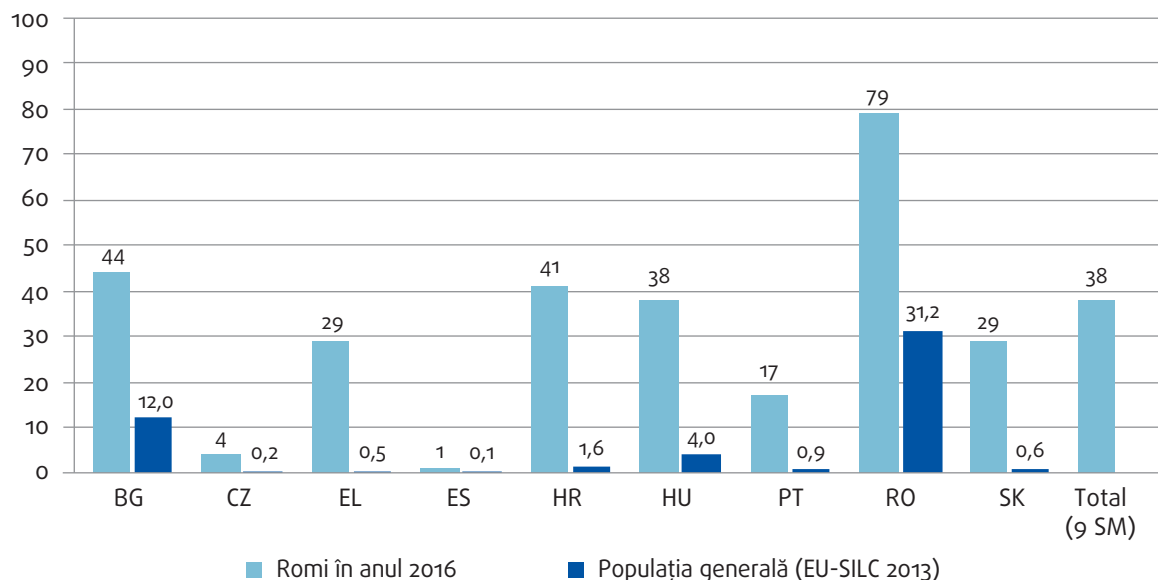
^a Din toate persoanele din gospodăriile rome (n = 33 767); rezultate ponderate.

^b Pe baza ponderii persoanelor care locuiesc în gospodării rome fără apă curentă în interiorul locuinței; pentru populația generală, pe baza datelor Eurostat, EU-SILC 2013 (ultimele date disponibile), „populația conectată la rețeaua publică de alimentare cu apă” [end_wat_pop], descărcat la 8.9.2016.

^c Datele pentru populația generală nu sunt disponibile pentru toate țările. Lipsa disponibilității apei curente este considerată un fenomen rar și datele relevante nu sunt publicate în mod regulat în UE.

Surse: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2013, Populația generală.

Figura 18: Romi care trăiesc în locuințe fără toaletă și duș sau baie în interiorul locuinței, în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)^{a, b}

Note: ^a Dintre toate persoanele din gospodăriile rome (n = 33 764); rezultate ponderate.

^b Pe baza ponderii persoanelor „care trăiesc în gospodării fără toaletă și duș sau baie în interiorul locuinței”. Pentru populația generală [ilc_mdhoos, descărcat la 8.9.2016].

Surse: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014, Populația generală.

Analizând diferiții indicatori de calitate ai locuințelor în ansamblu, o proporție substanțială de romi locuiesc în gospodării fără acces la utilitățile publice necesare și utilități de bază pentru locuințe. Acest lucru îi expune la risc de privare severă de locuințe. Este interesant de observat că, deși în Bulgaria și Ungaria aproape toate gospodăriile rome au acces la o sursă de energie electrică, un procent mai mic de romi din aceste state membre locuiesc în gospodării cu acces la apă curentă și o toaletă sau baie în interiorul casei.

2.5.3. Calitatea locuințelor și a mediului înconjurător

Mai multe locuințe rome se confruntă cu probleme majore legate de calitatea locuințelor în comparație cu cele ale populației generale. Ponderea persoanelor care declară că locuința lor are un acoperiș spart, pereți, pardoseli sau fundație cu igrasie sau mușgai în ramele ferestrelor sau podea, este cea mai mare în Portugalia, atât pentru romi, cât și pentru populația generală (Tabelul 4). Disponibilitatea luminii în locuință este o altă caracteristică importantă care influențează calitatea vieții. Decalajul dintre romi și populația generală este cu atât mai pronunțat la acest indicator. Romii din Portugalia,

Slovacia, Ungaria și Croația raportează cea mai ridicată rată de persoane cu locuințe iluminate insuficient.

În toate țările, romii obțin un scor mai mic decât populația generală la ambii indicatori ai calității locuințelor.

Un număr considerabil de romi consideră că poluarea, mizeria și alte probleme de mediu – cum ar fi fumul, praful și mirosurile neplăcute sau apa poluată – reprezintă o problemă, în special în Republica Cehă și Portugalia, unde 41 % și, respectiv, 36 % indică acest lucru ca fiind problemă. Același lucru este valabil pentru aproape un rom din trei în Slovacia și Croația, precum și pentru mai mult de fiecare al patrulea respondent în Ungaria, Spania, Bulgaria, și Grecia. România este singura țară în care ponderea romilor care locuiesc într-un mediu poluat este mai mică decât cea a populației generale (Tabelul 5). Imaginea cu privire la criminalitate, violență și vandalism în zona locală este mai diversă. Cea mai mare pondere a romilor afectați de astfel de probleme locuiesc în Republica Cehă și Spania (46 % și, respectiv, 42 %). În schimb, doar 9 % din romi indică probleme cu criminalitatea, violența și vandalismul în Bulgaria – deși 26,8 % din populația generală menționează probleme în această privință.

Tabelul 4: Romi care trăiesc în locuințe cu acoperișuri sparte și pereți cu igrasie sau alte probleme cu structura de locuințe și în locuințe care sunt prea întunecate în comparație cu populația generală, în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Statul membru al UE	Considerați locuința prea întunecată		Locuiți într-o locuință cu acoperișul spart, pereți, pardoseli sau fundație cu igrasie sau mușgai în ramele ferestrelor sau podea	
	Romi în 2016	Populația generală în 2014	Romi în 2016	Populația generală în 2014
BG	17	6,8	33	13,2
CZ	17	3,8	21	9,2
EL	18	6,6	37	13,7
ES	15	5,2	26	17,1
HR	23	5,5	43	11,7
HU	25	9,2	44	26,9
PT	39	9,7	66	32,8
RO	14	5,8	26	12,7
SK	30	3,2	38	7
Total (9 SM)	20		32	

Note: ^a Dintre toate persoanele din gospodăriile rome („Locuiți într-o...”: n = 33 632; „Considerați...”: n = 33 679); rezultate ponderate.

^b „Locuiți într-o...” pe baza „ponderii populației totale care locuiește într-o locuință cu acoperișul spart, pereți, pardoseli sau fundație cu igrasie sau mușgai în ramele ferestrelor sau podea”. Pentru populația generală, EU-SILC [ilc_mdh001, descărcat la 11.9.2016].

^c „Considerați...” pe baza „ponderii populației totale care consideră că locuința este prea întunecată”. Pentru populația generală, EU-SILC [ilc_mdh004], descărcat la 11.9.2016.

Surse: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014, Populația generală.

Tabelul 5: Mediul locuinței – romi care locuiesc în zone afectate de poluare, criminalitate, violență și vandalism în comparație cu populația generală, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Statul membru al UE	Poluare, murdărie sau alte probleme de mediu		Criminalitate, violență sau vandalism în zonă	
	Romi în 2016	Populația generală în 2014	Romi în 2016	Populația generală în 2014
BG	27	15,7	9	26,8
CZ	41	13,7	46	13,5
EL	28	23,2	22	16,1
ES	27	10,2	42	11,9
HR	31	5,7	22	2,5
HU	24	15,0	23	13,9
PT	36	13,7	11	11,6
RO	11	16,8	5	14,9
SK	33	12,2	33	8,7
Total (9 SM)	25		23	

Note: ^a Dintre toate persoanele din gospodăria („Poluare...”: n = 33 370; „Criminalitate...”: n = 32 883); rezultate ponderate.

^b „Poluare...” bazată pe „ponderea populației totale cu poluare, murdărie sau alte probleme de mediu în zona locală, cum ar fi: fum, praf, mirosuri neplăcute sau apă poluată în zona locală”. Pentru populația generală, sondajul EU-SILC [ilc_mddwo2, descărcat la 11.9.2016].

^c „Criminalitate, violență sau vandalism...” pe baza ponderii din populația totală cu criminalitate, violență și vandalism în zona locală. Pentru populația generală, sondajul EU-SILC [ilc_mddwo3, descărcat la 20.9.2016].

Surse: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii; Eurostat, EU-SILC 2014, Populația generală.

2.6. Discriminarea și cunoașterea drepturilor

Respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, reprezintă o valoare fundamentală care stă la baza fundamentelor și tratatelor Uniunii Europene. Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene interzice discriminarea pe motive de rasă sau origine etnică. Directiva privind egalitatea rasială (2000/43/CE) interzice discriminarea pe aceste motive în domeniile ocupării forței de muncă, educației, protecției sociale, inclusiv securitatea socială și asistența medicală, precum și al bunurilor și serviciilor, inclusiv locuințele⁴⁴. Obiectivul 10 de dezvoltare durabilă al ONU, de reducere a inegalităților existente la nivelul țărilor și între acestea, abordează discriminarea în contextul inegalității⁴⁵.

Scopurile și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU

Obiectivul 10: Reducerea inegalităților existente la nivelul țărilor și între acestea

Ținta 2: Până în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau situație economică sau orice altă situație.

Ținta 3: Asigurarea de șanse egale și reducerea inegalităților în materie de rezultate, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea unei legislații, politici și măsuri adecvate în acest sens.

⁴⁴ Directiva privind egalitatea rasială, pp. 22-26.

⁴⁵ A se vedea ODD-10.

2.6.1. Prevalența generală a discriminării

Studiul a urmărit să determine prevalența generală a discriminării prin stabilirea proporției de romi care s-au simțit personal discriminați pe motive de culoare a pielii, origine etnică și religie sau convingeri religioase. Respondenții care au indicat că s-au simțit discriminați pe cel puțin unul din aceste trei motive au fost invitați într-o întrebare ulterioară să specifice dacă ultimul incident a avut loc în ultimele 12 luni. Sondajul a aplicat termenul generic „origine romă” pentru a acoperi originea etnică și culoarea pielii – în toate întrebările ulterioare.

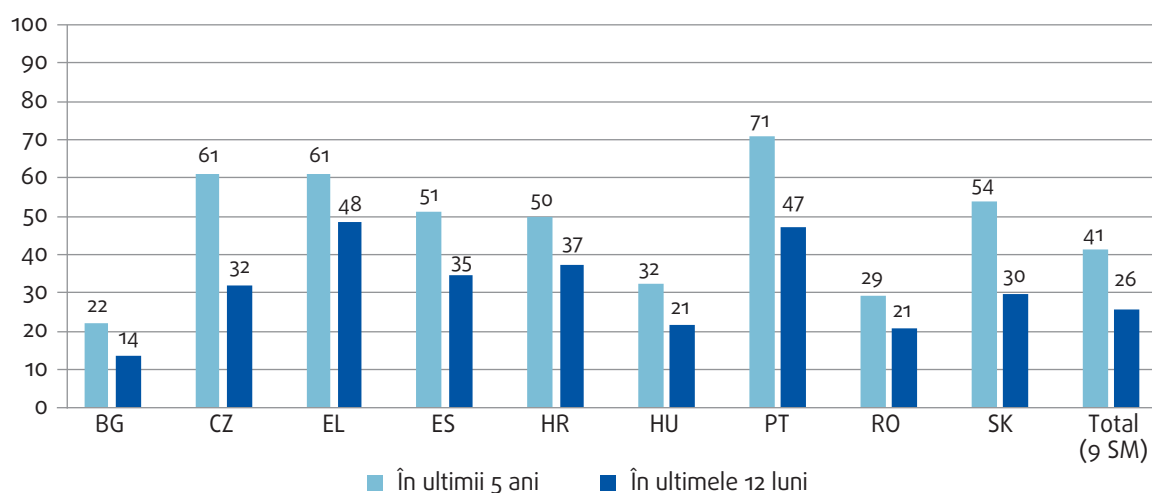
În medie, 41 % din romii din cele nouă state membre ale UE cuprinse în sondaj s-au simțit discriminați din cauza originii lor etnice cel puțin o dată în ultimii cinci ani, în cel puțin un domeniu din viața cotidiană precizat în sondaj, cum ar fi căutarea unui loc de muncă, la locul de muncă, locuințe, sănătate și educație (Figura 19). Un rom din patru (26 %) a indicat că ultimul incident de discriminare pe motive legate de originea romă a avut loc în cele 12 luni anterioare studiului.

Tabloul 6 prezintă prevalența discriminării pe criterii de origine etnică în cele 12 luni anterioare sondajului, în

diferite domenii ale vieții, în cele nouă state membre ale UE în care au fost intervievate populații de romi. În general și în concordanță cu rezultatele celor două sondaje anterioare privind romii – EU-MIDIS I și sondajul privind romii din 2011 –, majoritatea romilor se simt discriminați din cauza originii lor romă când intră în contact cu serviciile publice sau private, cum ar fi birourile administrative, mijloacele de transport în comun sau când intră într-un magazin, restaurant sau bar (19 %) și când caută un loc de muncă (16 %).

Cu toate acestea, numărul de romi care s-au simțit discriminați la căutarea unui loc de muncă în ultimele 12 luni este considerabil mai mic decât cel raportat în EU-MIDIS I (38 % în 2008, comparativ cu 16 % în 2016). Aceasta poate reflecta o îmbunătățire a planului de eșantionare al sondajului, precum și o scădere semnificativă a ratelor raportate. În contrast, în comparație cu rezultatele studiului privind romii din 2011, se poate observa o scădere semnificativă în acest domeniu specific numai pentru Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria și România; în general, există o scădere cu opt puncte procentuale. În același timp, prevalența discriminării la căutarea unui loc de muncă a crescut substanțial pentru romi în Portugalia.

Figura 19: Prevalența generală a discriminării pe baza mediului etnic rom în ultimii 5 ani și în ultimele 12 luni, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: ^a Din toți respondenții romi expuși riscului de discriminare pe criterii de origine romă în cel puțin unul dintre domeniile vieții cotidiene precizat în sondaj („în ultimii 5 ani”: n = 7 745; „în ultimele 12 luni”: n = 7 875); rezultate ponderate.

^b Domenii ale vieții cotidiene precizate în sondaj: căutarea de muncă, la locul de muncă, educație (pentru sine sau ca părinte), sănătate, locuințe, precum și alte servicii publice sau private (administratie publică, restaurant sau bar, mijloace de transport în comun, magazin).

^c În ceea ce privește experiențele de discriminare în materie de „acces la îngrijiri de sănătate”, respondenții au fost întrebați numai cu privire la ultimele 12 luni, ceea ce explică mărimile diferite ale eșantionului (n) pentru cele două perioade de referință.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Tabelul 6: Prevalența discriminării pe motive de origine etnică romă, în ultimele 12 luni, în diferite domenii ale vieții, pe state membre ale UE (%)^d

Statul membru al UE	În căutarea unui loc de muncă ^a	La locul muncă ^a	Educație (pentru sine sau ca părinte) ^a	Locuințe ^a	Alte servicii publice/private ^{a, c}	Sănătate ^a	Per total ^b
BG	7	3	(4)	(3)	10	(3)	14
CZ	28	6	9	25	17	8	32
EL	24	10	(10)	(1)	43	20	48
ES	13	5	7	14	30	7	35
HR	29	(9)	15	(29)	27	10	37
HU	13	4	9	(8)	15	4	21
PT	47	11	(2)	(5)	38	5	47
RO	10	6	4	(6)	17	12	21
SK	22	5	7	(8)	23	11	30
Total (9 SM)	16	5	7	12	19	8	26

- Note:
- ^a Din toți respondenții romi expuși riscului de discriminare pe motive de origine romă în ultimele 12 luni, în domeniul specific; rezultate ponderate.
 - ^b Din toți respondenții romi expuși riscului de discriminare în cel puțin unul din domeniile vieții cotidiene precizat în sondaj în ultimele 12 luni (n = 7 875); rezultate ponderate.
 - ^c Alte servicii publice/private includ: club de noapte, bar, restaurant, hotel, birouri administrative sau servicii publice, mijloace de transport în comun și magazin.
 - ^d Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Tabelul 7: Prevalența discriminării pe motive de origine etnică romă, în ultimii 5 ani, în diferite domenii ale vieții, pe state membre ale UE (%)^d

Statul membru al UE	În căutarea unui loc de muncă ^a	La locul de muncă ^a	Educație (pentru sine sau ca părinte) ^a	Locuințe ^a	Alte servicii publice/private ^{a, c}	Per total ^b
BG	21	11	6	(14)	11	22
CZ	61	17	19	65	40	61
EL	63	38	20	44	52	61
ES	34	23	15	45	37	51
HR	50	17	22	53	32	49
HU	33	11	15	22	18	32
PT	76	40	13	75	45	71
RO	34	19	10	(13)	21	29
SK	53	18	16	30	44	54
Total (9 SM)	40	17	14	41	28	41

- Note:
- ^a Din toți respondenții romi expuși riscului de discriminare pe motive legate de originea romă în ultimii 5 ani în domeniul specific; rezultate ponderate.
 - ^b Din toți respondenții romi expuși riscului de discriminare în ultimii 5 ani în cel puțin unul dintre domeniile precizate în studiu (cu excepția accesului la asistență medicală) (n = 7 745); rezultate ponderate.
 - ^c Alte servicii publice/private includ: club de noapte, bar, restaurant, hotel, birouri administrative sau servicii publice, mijloace de transport în comun și magazin.
 - ^d Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Tabelul 7 prezintă ratele de prevalență a discriminării pe motive legate de originea romă în diferite domenii, pe o perioadă de cinci ani. Există un model de distribuție similar al ratelor de prevalență a discriminării în comparație cu ratele pe 12 luni, cu excepția domeniului „accesul la locuințe”. Acesta este un domeniu care implică o activitate care nu este frecventă, astfel încât perioada de referință de cinci ani este mai relevantă. Rezultatele care abordează ultimii cinci ani arată că prevalența discriminării în materie de acces la locuințe (41 %) este la fel de mare ca „la căutarea unui loc de muncă” (40 %) în respectiva perioadă de timp.

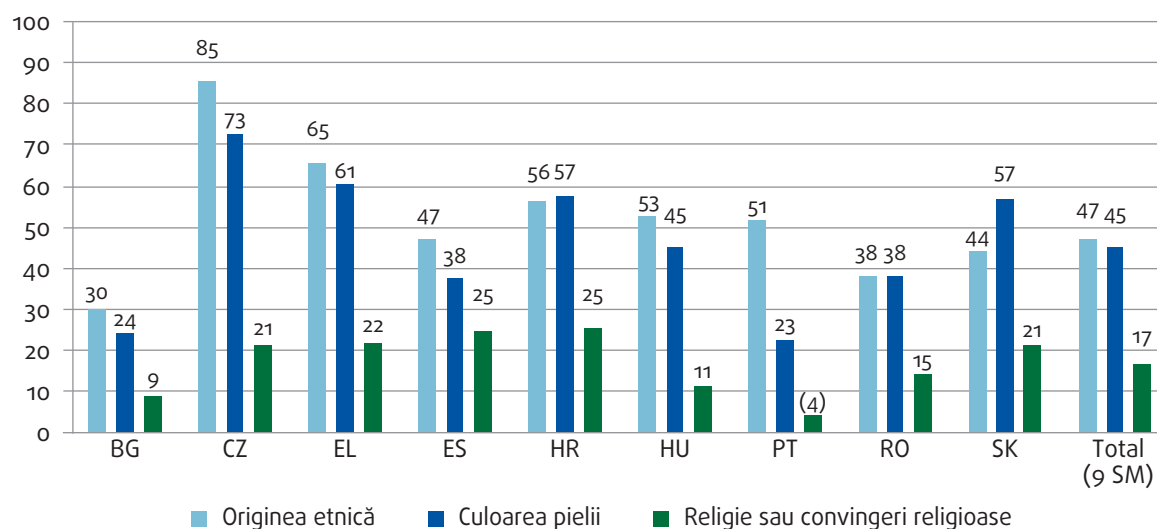
2.6.2. Percepții privind amploarea discriminării pe motiv de origine etnică

Respondenții au fost rugați să evalueze cât de răspândită este discriminarea pe criterii de culoare a pielii, origine etnică și religie sau convingeri religioase în țările lor respective. Proporția de romi care se simt discriminați este puțin mai mică decât ponderea celor care consideră

că discriminarea pe criterii de origine etnică sau culoare a pielii este larg răspândită în societatea lor – această constatare reflectă faptul că respondenții evaluează nu numai propriile experiențe, ci și pe cele ale membrilor de familie și ale prietenilor. Aproape un rom din doi consideră că discriminarea pe motive de origine etnică sau de culoare a pielii este destul de răspândită sau foarte răspândită în țara lui (**Figura 20**).

Rezultatele Eurobarometrului special 437 privind discriminarea în UE în 2015 (**Figura 21**) arată că, în medie, o mare parte a populației generale din cele nouă state membre ale UE vizate consideră, de asemenea, că discriminarea pe criterii de origine etnică este destul de răspândită sau foarte răspândită în țara lor⁴⁶. Există însă diferențe notabile între percepția medie a romilor și cea a populației generale. Proporția persoanelor care consideră că discriminarea pe motive de origine etnică este larg răspândită în țara lor este mai mare în populația generală (**Figura 21**) decât în rândul romilor (**Figura 20**) în toate țările chestionate, cu excepția Croației și a Republicii Cehe. În Republica Cehă, 52 % din populația generală

Figura 20: Romi care cred că discriminarea pe criterii de origine etnică, de culoare a pielii sau convingeri religioase este foarte răspândită sau destul de răspândită în țara lor, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c, d}

^a Dintre toți respondenții romi (n = 7 947); rezultate ponderate.

^b Întrebare din chestionar: „Pentru fiecare dintre următoarele tipuri de discriminare, vă rog să îmi spuneți dacă, în opinia dumneavoastră, în [ȚARA] este foarte rară, destul de rară, destul de răspândită sau foarte răspândită: discriminarea pe criterii de origine etnică; culoarea pielii; religie sau convingeri religioase?”

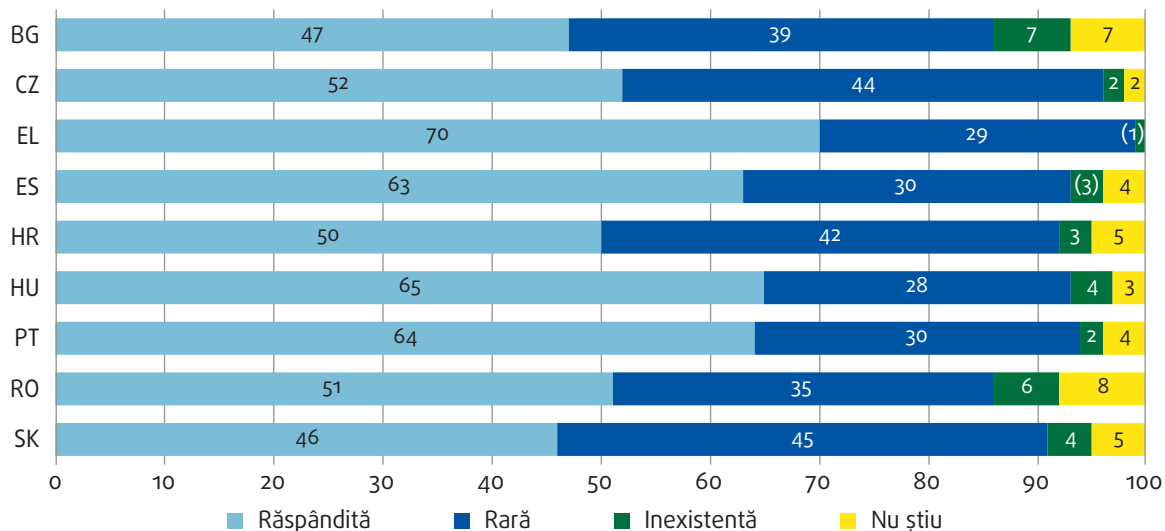
^c Categoriile de răspuns „foarte răspândită” și „destul de răspândită” sunt puse în comun pentru această analiză.

^d Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

⁴⁶ Media UE-28 este de 64 % pentru discriminarea pe criterii de origine etnică și 50 % pentru discriminarea pe criterii de religie sau convingeri. A se vedea Comisia Europeană (2015), p. 14.

Figura 21: Amploarea discriminării pe motive de origine etnică percepută de populația generală în nouă state membre ale UE (Eurobarometrul special 437), pe țări (%)^{a, b, c}

Note: ^a Întrebare din Eurobarometru: „Pentru fiecare dintre următoarele tipuri de discriminare, poți să îmi spui dacă, în opinia ta, este foarte răspândită, destul de răspândită, destul de rară sau foarte rară în [ȚARA NOASTRĂ]: discriminarea pe criterii de origine etnică?”
^b Categoriile de răspuns „foarte răspândită” și „destul de răspândită” și „foarte rară” și „destul de rară” sunt puse în comun și prezentate ca „răspândită” și, respectiv, „rară”.
^c Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: Comisia Europeană, Eurobarometru special 437 „Discriminarea în Uniunea Europeană în 2015”.

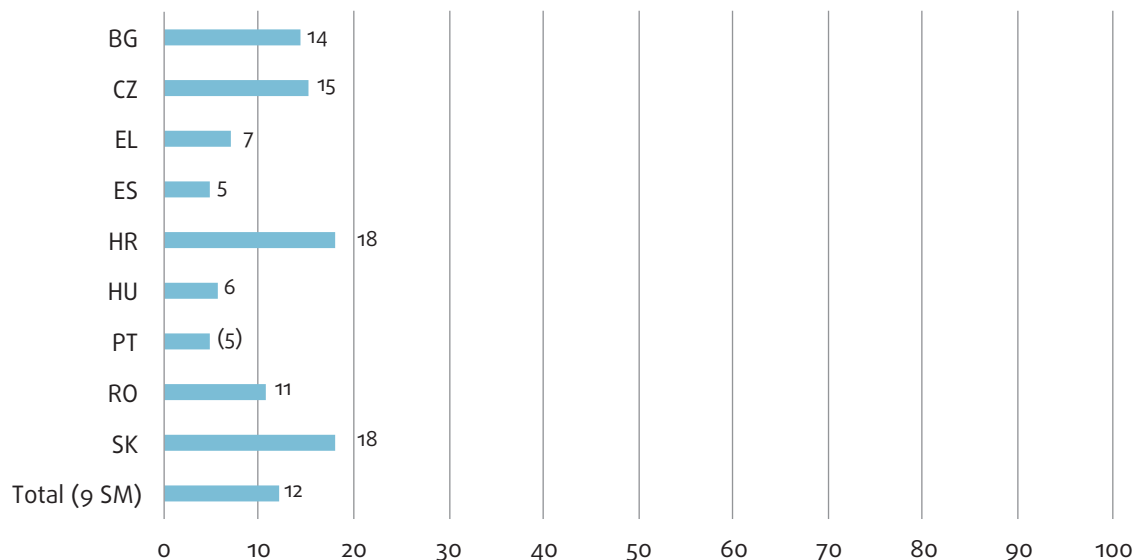
consideră că discriminarea pe criterii de origine etnică este larg răspândită, în comparație cu 85 % din romi. În Croația, diferența nu este la fel de pronunțată: 56 % din romi față de 50 % din populația generală.

2.6.3. Raportarea incidentelor de discriminare

Rezultatele sondajului arată că neraportarea incidentelor de discriminare rămâne comună în rândul romilor. În medie, doar 12 % din respondenții care s-au simțit discriminați din cauza originii lor etnice cel puțin o dată

în ultimele 12 luni au raportat ultimul incident unei autorități sau au depus o plângere (Figura 22). Ratele reduse de raportare – de exemplu, în Grecia, de 7 % – ar trebui luate în considerare în contextul ratelor mari de prevalență a discriminării pe criterii de origine etnică, în Grecia aceasta fiind de 48 %. Dacă se examinează rezultatele EU-MIDIS I – în care 21 % din romii intervievați în șapte state membre ale UE au indicat că au raportat ultimul incident de discriminare unei autorități –, nu se poate observa nicio ameliorare în ceea ce privește raportarea discriminării sau depunerea unei plângeri.

Figura 22: Romi care au raportat sau au depus o plângere cu privire la ultimul incident de discriminare pe criteriul de origine romă, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: ^a Din toți respondenții romi care au indicat că ultimul incident de discriminare pe criteriul de culoare a pielii sau origine etnică a avut loc în ultimele 12 luni ($n = 3\,730$); rezultate ponderate.

^b Întrebare: „ULTIMA DATĂ când v-ați simțit discriminat din cauza originii rome atunci când [domeniu], ați raportat sau ați depus o plângere cu privire la incident?”

^c Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

2.6.4. Cunoașterea existenței organizațiilor de sprijin, a organismelor de promovare a egalității, a legilor și campaniilor care abordează discriminarea

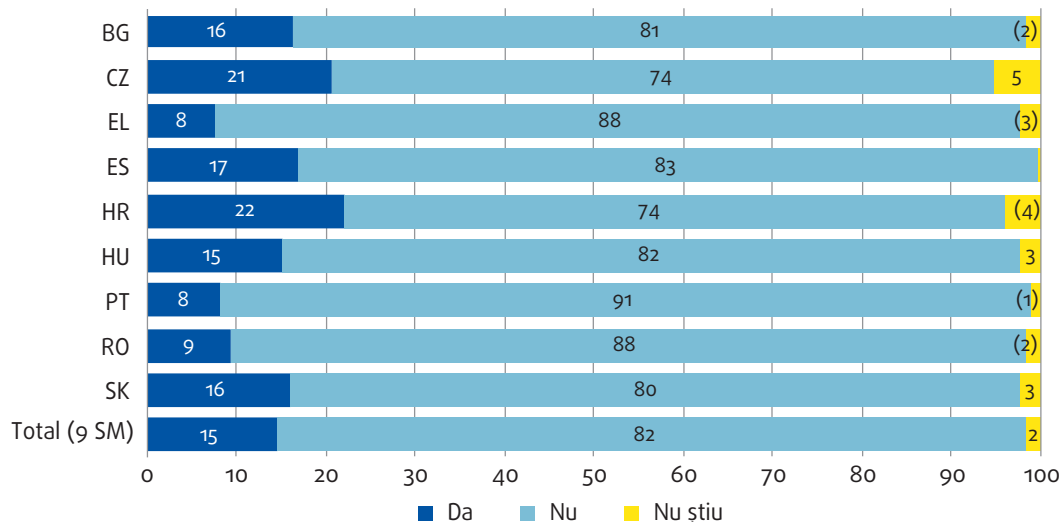
Nivelul de cunoaștere a organizațiilor care oferă sprijin și consiliere în cazul discriminării este examinat întrebând respondenții dacă recunosc unul sau mai multe din maximum trei organisme de promovare a egalității preselectate. În plus, li se adresează o întrebare generală privind cunoașterea de către aceștia a oricărei organizații care oferă sprijin sau consiliere persoanelor care au fost discriminate, indiferent de motivele de discriminare.

În medie și în mod similar cu rezultatele EU-MIDIS I, cei mai mulți respondenți (82 %) nu cunosc nicio astfel de

organizație din țara lor (Figura 23). În Portugalia, Grecia și România, aproape niciunul din romii intervievați nu are cunoștință de un astfel de serviciu sau organizație de sprijin, ceea ce ar putea explica ratele scăzute de raportare. Atunci când li se sugerează un nume al unei organizații sau al unui organism de promovare a egalității, în general, 29 % din respondenții romi indică faptul că recunosc organizația; rezultatele variază însă de la țară la țară.

În medie, 36 % din respondenții romi știu că există o lege care interzice discriminarea pe criteriul de culoare a pielii, origine etnică sau religie (Figura 24), în timp ce aproximativ o treime (35 %) declară că nu există o astfel de lege, iar 27 % nu știu dacă există o astfel de lege. Rezultatele diferă considerabil între țări, cele mai scăzute niveluri de cunoaștere înregistrându-se în Portugalia.

Figura 23: Cunoașterea în rândul romilor a organizațiilor care oferă sprijin sau consiliere victimelor discriminării (indiferent de motivele de discriminare), pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

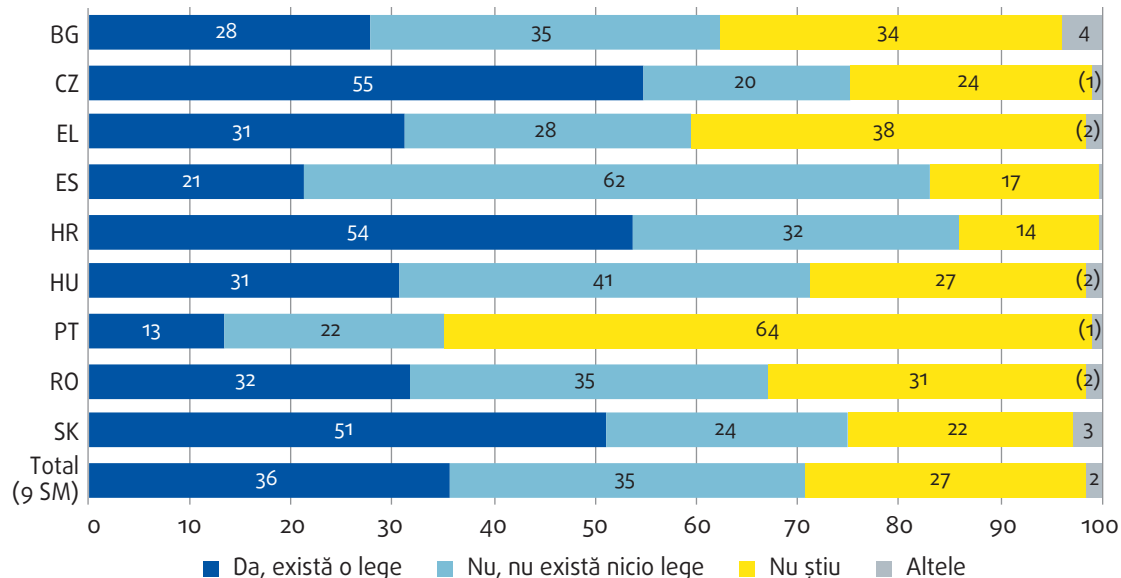
Note: ^a Dintre toți respondenții romi (n = 7 947); rezultate ponderate.

^b Întrebare din chestionar: „Cunoașteți vreo organizație din [ȚARA] care oferă sprijin sau consiliere persoanelor care au fost discriminate – indiferent de motiv?”

^c Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Figura 24: Cunoașterea în rândul romilor a legilor care interzic discriminarea pe criterii de culoare a pielii, origine etnică sau religie, pe state membre ale UE (%)^{a, b, c}

Note: ^a Din toți respondenții romi (n = 7 947); rezultate ponderate.

^b Întrebare: „Din câte cunoașteți, există o lege în [ȚARA] care interzice discriminarea pe criterii de culoare a pielii, origine etnică sau religie?”

^c Rezultatele bazate pe un număr mic de răspunsuri sunt mai puțin fiabile din punct de vedere statistic. Prin urmare, rezultatele bazate pe mai puțin de 20-49 de observații neponderate dintr-un total de grup sau pe bază de celule cu mai puțin de 20 de observații neponderate sunt notate între paranteze. Rezultatele bazate pe mai puțin de 20 de observații neponderate dintr-un total de grup nu sunt publicate.

Sursa: FRA, EU-MIDIS II 2016, Romii.

Sondajul pe scurt

Constatările selectate prezentate în acest raport se bazează pe un sondaj privind romii desfășurat în nouă state membre ale UE. Sondajul privind romii a făcut parte din sondajul EU-MIDIS II al FRA, care a cules date cu privire la experiențele și opiniile imigranților și ale minorităților etnice în cele 28 de state membre ale UE. Metodologia utilizată în cadrul EU-MIDIS II s-a bazat pe experiența dobândită prin aplicarea primului sondaj FRA privind imigranții și minoritățile etnice din 2008 (EU-MIDIS I) și a sondajului privind romii din 2011. În comparație cu sondajele anterioare, în cadrul EU-MIDIS II setul de întrebări a fost extins și acoperirea grupurilor-țintă ale sondajului a fost îmbunătățită prin abordări avansate de eșantionare.

Criteriile de selecție

Întrucât informațiile relevante pentru selecția respondenților nu erau ușor accesibile din surse de date administrative, respondenții EU-MIDIS II au fost verificați din punctul de vedere al eligibilității pentru a lua parte la sondaj prin autoidentificare – așa cum s-a făcut în cadrul EU-MIDIS I și al sondajului privind romii din 2011. Atunci când efectuează interviurile pentru eșantionul de romi, după contactarea unei gospodării și prezentarea sondajului, operatorul de interviu a adresat o întrebare de screening („În această gospodărie există o persoană în vârstă de peste 16 ani care este de etnie romă?”) pentru a stabili dacă în gospodărie erau persoane de origine romă eligibile pentru a lua parte la sondaj. În unele țări, termenul „rom” a fost înlocuit cu un card pe care erau enumerați toți termenii relevanți utilizați frecvent în țară și incluși în termenul generic „romi” adoptat în cadrul sondajului.

Doar o singură persoană pe gospodărie a fost interviuată în gospodăriile rome, deși o serie de întrebări din sondaj se refereau la situația fiecărui membru al gospodăriei. Sondajul EU-MIDIS II a colectat informații privind 7 947 de gospodării rome, care includ 33 785 de membri ai gospodăriei în total. Prin urmare, în funcție de tipul de analiză (la nivel de respondent/la nivelul gospodăriei), rezultatele prezentate în acest raport se bazează fie pe experiențele a 7 947 de respondenți (câte unul pentru fiecare gospodărie), fie a 33 785 de persoane (toate persoanele care locuiesc în gospodării rome). Numărul respondenților disponibili ca bază pentru rezultatele prezentate este indicat pentru fiecare tabel și pentru fiecare figură.

Punerea în aplicare a colectării datelor

Ipsos MORI, o mare companie de sondaj internațional cu sediul în Regatul Unit, a efectuat munca de teren pentru EU-MIDIS II sub supravegherea personalului FRA, care a monitorizat respectarea procedurilor stricte de control al calității. Personalul FRA a participat la sesiuni de formare a operatorilor de interviu și a observat activitățile de colectare a datelor.

Principalul mod de interviu pentru EU-MIDIS II a fost interviul personal asistat de calculator (*Computer Assisted Personal Interview – CAPI*), și anume, interviuri față-în-față administrate de către operatori de interviu cu ajutorul unui chestionar computerizat. Versiunea master în limba engleză a chestionarului sondajului a fost tradusă în cele nouă limbi oficiale ale țărilor în care au fost interviuați romi. Durata medie a interviurilor cu respondenții romi a fost de 43 de minute.

Eșantionarea

Sondajul EU-MIDIS II și-a propus să realizeze un eșantion de probabilitate de romi din fiecare dintre cele nouă state membre ale UE în care au fost interviuați romi. În toate cele nouă țări, gospodăriile rome au fost selectate prin utilizarea unor tehnici de eșantionare cu traseu aleatoriu – și anume, în lipsă de liste de persoane sau adrese, operatorii de interviu au urmat instrucțiunile predefinite în cadrul zonelor selectate aleatoriu pentru a contacta fiecare a n-a gospodărie. Aceasta a implicat o abordare de eșantionare grupată pe mai multe etape, în care – ca un prim pas – datele referitoare la mărimea populației au fost colectate la cel mai mic nivel regional posibil (de exemplu, datele din recensăminte sau din alte surse). Aceste informații au servit pentru pregătirea cadrului de eșantionare – o listă a zonelor care urmează să fie incluse în eșantion, numite și unități principale de eșantionare (PSU). În Spania, Portugalia și Grecia, cunoștințele de specialitate ale ONG-urilor locale pentru romi și cadrele de eșantionare pentru sondajul-pilot privind romii din 2011 au fost utilizate pentru a identifica unitățile principale de eșantionare și concentrațiile de romi în zone. Unitățile principale de eșantionare au fost selectate cu o probabilitate proporțională cu mărimea populației-țintă în cadrul straturilor. Selecția unităților principale de eșantionare a fost stratificată în continuare în funcție de regiune și de urbanitate, pentru a asigura o acoperire suficientă a diferitelor părți ale țării, precum și în zonele rurale și urbane. Pentru a optimiza utilizarea resurselor, în unele țări unitățile principale de eșantionare

cu densități/concentrații mari au fost supraeșantionate, iar zonele cu densitate mică au fost excluse din sondaj atunci când includerea lor ar fi implicat costuri foarte mari, dar un impact redus asupra rezultatelor generale.

În cele nouă țări în care au fost intervievați romii, unitățile administrative cu o densitate a populației romilor sub un anumit prag specific fiecărei țări au fost excluse din cadrul de eșantionare – de exemplu, în cazul în care unitățile administrative aveau sub un anumit număr de gospodării romilor (între 15 în Ungaria și 200 în Spania) sau densitatea romilor era sub pragul convenit (5 %-10 % din totalul populației din zonă, în funcție de țară). Pragurile au fost negociate cu agenția de muncă pe teren și au depins de dimensiunea totală a unităților principale de eșantionare. Excluderea zonelor cu cea mai mică densitate de romii a dus la o ușoară scădere a gradului de acoperire a tuturor romilor care trăiesc în cele nouă state membre ale UE cuprinse în sondaj, rezultând într-o acoperire cuprinsă între 60 % și 80 % în țările în care au fost intervievați romii. Pentru a mări eficiența eșantionării în zonele în care s-a estimat că romii reprezentau sub 25 % din populație, în Bulgaria, Ungaria și România s-a aplicat eșantionarea adaptivă de grup (*Adaptive Cluster Sampling – ACS*). Eșantionarea adaptivă de grup permite verificarea adreselor din jurul unei gospodării eligibile pentru a găsi alte gospodării eligibile⁴⁷. Indiferent de metoda utilizată pentru eșantionarea gospodăriilor, în fiecare caz, a fost selectat un singur respondent din gospodărie folosind o metodă randomizată.

Ponderarea

La analiza rezultatelor sondajului, datele au fost ponderate pentru a reflecta probabilitățile de selecție și de răspuns ale fiecărei gospodării și individual, pe baza planului de eșantionare în mai multe etape. De asemenea, acest lucru a fost necesar pentru a corecta rezultatele pentru probabilități de selecție inegale, care au fost utilizate pentru a mări eficiența colectării de date (în unele țări, zonele cu densitate mai mare au fost supraeșantionate). În plus, ponderile țin cont de diferențele în ceea ce privește mărimea (estimată a) populației romilor din fiecare țară. Având în vedere că mărimile eșantioanelor nu sunt proporționale cu mărimea populației romilor din fiecare țară, țările cu populație mai mare de romii primesc ponderi mai mari, în mod corespunzător. Acest lucru permite calcularea statisticilor agregate atunci când se combină diferite țări.

47 Pentru descrierea metodei, a se vedea Verma Vijay (2014).

Mărimile eșantioanelor de romii

Mărimile eșantionului-țintă pentru fiecare dintre cele nouă state membre ale UE în care au fost intervievați romii se bazează pe numărul estimat al romilor care trăiesc în fiecare țară. În total, au fost efectuate 7 947 de interviuri cu respondenți romii în cele nouă state membre ale UE, variind de la 508 de interviuri în Grecia la 1 408 în România, după cum se arată în [Tabelul 8](#). În total, au fost contactate 35 400 de adrese pentru a obține eșantionul de 7 947 de interviuri, inclusiv adrese nevalabile și neeligibile.

Tabelul 8: Numărul de persoane și gospodării romii intervievate în cadrul EU-MIDIS II, pe state membre ale UE

Statul membru al UE	Gospodării/ respondenți selectați	Indivizi în gospodăriile romii
Bulgaria	1 078	4 278
Croația	538	2 800
Republica Cehă	817	3 245
Grecia	508	2 719
Ungaria	1 171	4 941
Portugalia	553	1 992
România	1 408	5 764
Slovacia	1 098	4 987
Spania	776	3 059
Total (9 SM)	7 947	33 785

Comparabilitatea între diferite sondaje

Până în prezent, trei sondaje FRA – EU-MIDIS I (2008), sondajul privind romii (2011) și EU-MIDIS II (2016) – au colectat date privind romii în șase state membre ale UE: Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, România, Slovacia și Ungaria. În plus față de aceasta, romii din Portugalia și din Spania au fost cuprinși atât în sondajul privind romii din 2011, cât și în EU-MIDIS II. Sondajul privind romii din 2011 nu a cuprins romii din Croația.

În timp ce EU-MIDIS I s-a concentrat asupra experiențelor respondenților legate de discriminare, victimizare, opriri de către poliție și conștientizarea drepturilor, sondajul privind romii din 2011 și EU-MIDIS II au adresat un set mai larg de întrebări, referitoare la diferite domenii din viața de zi cu zi a respondenților. Prin urmare, toate cele trei sondaje au cules date cu privire la aspecte cum ar fi discriminarea și conștientizarea drepturilor, în timp ce rezultatele cu privire la alte aspecte, precum sărăcia,

nivelul de educație și locuințele au fost colectate doar în sondajul privind romii din 2011 și în EU-MIDIS II. În unele cazuri, formularea întrebărilor s-a modificat între sondaje, ceea ce poate limita comparabilitatea rezultatelor.

EU-MIDIS I, sondajul privind romii din 2011 și EU-MIDIS II au fost toate efectuate folosind o metodologie similară, aplicând o selecție în mai multe etape a respondenților. Pentru a optimiza metoda de eșantionare, EU-MIDIS II a dezvoltat în continuare metodologia aplicată în 2011. În pofida abordărilor metodologice similare utilizate în sondaje, există unele limitări, care trebuie luate în considerare atunci când se compară rezultatele.

Sondajul EU-MIDIS II a îmbunătățit în continuare metodele de eșantionare și de ponderare elaborate pentru studiul privind romii din 2011; prin urmare, rezultatele EU-MIDIS II ar trebui considerate ca fiind o reprezentare mai exactă a situației și a experiențelor romilor din țările cuprinse în cele două sondaje. Romii sunt un exemplu de așa-numite grupuri „greu accesibile” pentru constituirea de eșantioane pentru sondaje, ceea ce înseamnă că realizarea unui eșantion reprezentativ este mai dificilă comparativ cu sondajele privind populația generală. Următoarele puncte afectează comparabilitatea celor două sondaje.

Datele sondajului EU-MIDIS II din 2016 au fost ajustate, ținând cont de probabilitățile de selecție inegală și eșantionarea în mai multe etape. Nu au fost aplicate ponderi asupra rezultatelor sondajului din 2011 (vezi informațiile cu privire la ponderare). Acest lucru înseamnă că, inclusiv atunci când eșantionul dintr-o țară este similar, datele din 2016 ar da rezultate mai precise.

Acoperirea geografică

Acoperirea geografică a regiunilor la un nivel NUTS 2⁴⁸ a fost similară în șapte din cele opt țări în care au fost culese date despre romi atât în sondajul EU-MIDIS II, cât și în sondajul privind romii din 2011. Numai în Grecia

eșantionul a fost răspândit pe mai multe zone geografice în studiul privind romii din 2011 decât în EU-MIDIS II.

Diferențele între eșantioane

Atunci când se compară distribuțiile atât ale eșantionului din 2011, cât și ale eșantionului din 2016, trebuie remarcat faptul că rezultatele sondajului din 2016 se bazează întotdeauna pe un eșantion ponderat, ceea ce nu a fost cazul în 2011.

În sondajul din 2016, eșantionul arată în toate țările un procent mai mare de gospodării mici (gospodării de 1 sau 2 persoane), comparativ cu 2011. Acest lucru este legat, de asemenea, de reducerea numărului de copii (0-15) care trăiesc în gospodăriile incluse în sondajul din 2016 și o grupă de vârstă medie mai mare. Cu toate acestea, în comparație cu populația generală, gospodăriile rome din EU-MIDIS II au fost, în medie, mai tinere, cu mai mulți copii și mai puține gospodării de o singură persoană. Această modificare în structura gospodăriei între cele două sondaje indică o schimbare demografică generală a populației rome spre gospodării mai mici, dar sprijină și ipoteza că metodologia s-a îmbunătățit, acoperind o populație mai diversă în 2016. Distribuția pe sexe a respondenților este similară în cele opt țări care au fost cuprinse în ambele sondaje.

Eroarea de eșantionare

Toate sondajele pe eșantioane sunt afectate de eroarea de eșantionare, având în vedere faptul că sondajul interviează doar o fracțiune din totalul populației. Prin urmare, toate rezultatele prezentate sunt estimări punctuale care stau la baza variației statistice. Diferențele mici de câteva puncte procentuale între grupurile de respondenți trebuie interpretate în intervalul de variație statistică și doar diferențe mai semnificative între grupurile de populație ar trebui considerate o dovadă a unor diferențe reale.

48 NUTS se referă la „Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică”. Pentru mai multe informații, consultați [pagina web](#) a Eurostat privind clasificarea.

Referințe

Banca Mondială (2012), *Towards an equal start: Closing the early learning gap for Roma children in Eastern Europe*.

Comisia Europeană (2010), *Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale: un cadru european pentru coeziunea socială și teritorială*, COM(2010) 758 final, Bruxelles, 16 decembrie 2010.

Comisia Europeană (2015), *Special Eurobarometer 437 'Discrimination in the EU in 2015'*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene (Oficiul pentru Publicații)

Comisia Europeană (2016), Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, *Lansarea unei consultări privind un pilon european al drepturilor sociale*, COM(2016) 127 final, Strasbourg, 8 martie 2016.

Comisia Europeană/EACEA/Eurydice (2015), *The Structure of the European Education Systems 2015/16: Schematic Diagrams. Eurydice Facts and Figures*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații.

Consiliul Europei (2012), *Estimates and official numbers of Roma in Europe*, actualizat la 2 iulie 2012.

Curtea de Conturi Europeană (CCE) (2016), *Inițiativele de politică ale UE și sprijinul financiar acordat de aceasta pentru integrarea romilor: s-au înregistrat progrese semnificative în ultimul deceniu, dar sunt necesare eforturi suplimentare pe teren*, Raportul special nr. 14/2016, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații.

Eurostat (2016), *Europe 2020 indicators – education*.

FRA (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene) (2009), *EU-MIDIS – Main Results Report*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații.

FRA (2012), *Situația romilor în 11 state membre ale UE – Rezultatele sondajelor pe scurt*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații.

FRA (2014), *Roma survey – Data in focus: Discrimination against and living conditions of Roma women in 11 EU Member States*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații.

FRA (2016), *Measuring Roma inclusion strategies – a fundamental rights based approach to indicators*, Documentul de lucru 20 al UNECE.

Fundación Secretariado Gitano (ed.) (2009), *Health and the Roma community, analysis of the situation in Europe – Bulgaria, Czech Republic, Greece, Portugal, Romania, Slovakia, Spain*, Cuadernos Técnicos N° 97, Madrid, 2009.

UNESCO (2010), *EFA Global Monitoring Report 2010 – Reaching the marginalized*, Paris.

Verma Vijay (2014), *Sampling elusive populations: Applications to studies of child labour*, Geneva: Organizația Internațională a Muncii.

Willis, Gordon B. (2005), *Cognitive interviewing. A tool for improving questionnaire design*, Londra, Sage.

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- un singur exemplar:
pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- mai multe exemplare/postere/hărți:
de la reprezentanțele Uniunii Europene (http://ec.europa.eu/represent_ro.htm),
de la delegațiile din țările care nu sunt membre ale UE (http://eeas.europa.eu/delegations/index_ro.htm)
sau contactând rețeaua Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_ro.htm)
la numărul 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratuit în toată UE) (*).

(*). Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Publicații contra cost:

- pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Având în vedere că 80 % din romii intervievați trăiesc sub pragul riscului de sărăcie al țării lor, că un rom din trei trăiește într-o locuință fără apă curentă, că un copil rom din trei locuiește într-o gospodărie în care un membru al familiei s-a dus la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună și că, în educație, copiii romi rămân în urma colegilor lor de altă etnie, acest raport subliniază o realitate tulburătoare, dar inevitabilă: cea mai mare minoritate etnică din Uniunea Europeană continuă să se confrunte cu discriminarea și accesul inegal la diferite servicii vitale.

Evidențiind barierele persistente în calea ocupării forței de muncă, a educației, a locuințelor și a serviciilor de asistență medicală, acest raport arată, de asemenea, că patru din 10 romi intervievați s-au considerat discriminați cel puțin o dată în ultimii cinci ani – dar numai o mică parte din aceștia au raportat incidentul. Deși subliniază o realitate tulburătoare, acest raport prezintă informații vitale, care pot servi ca o resursă unică pentru factorii de decizie politică, care s-au angajat să se asigure că romii beneficiază de egalitate de tratament în ceea ce privește drepturile lor fundamentale.

Raportul se bazează pe un sondaj în care s-au colectat informații despre aproape 34 000 de persoane care trăiesc în gospodării romi din nouă state membre ale Uniunii Europene (UE), din aproape 8 000 de interviuri directe cu romi. Acesta prezintă o selecție a rezultatelor în urma celui de al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea al FRA (EU-MIDIS II), care a interviuat în jur de 26 000 de persoane de origine migrantă sau de minoritate etnică care trăiesc în UE. Sondajul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea reprezintă o parte importantă a angajamentului agenției de a colecta și a publica date privind grupurile care nu sunt incluse în sondajele privind populația generală. Acesta este al treilea sondaj al FRA care se concentrează asupra romilor.

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria

Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu – info@fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

Oficiul pentru Publicații

ISBN 978-92-9491-849-9